

Dinamika turizma u Jadranskoj i Kontinentalnoj Hrvatskoj u zadnjem desetljeću

Matić, Marina

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Libertas International University / Libertas međunarodno sveučilište**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:223:003131>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-31**

Repository / Repozitorij:

[Digital repository of the Libertas International University](#)

LIBERTAS MEĐUNARODNO SVEUČILIŠTE
ZAGREB

Marina Matić

ZAVRŠNI RAD

Zagreb, siječanj 2019. godine

LIBERTAS MEĐUNARODNO SVEUČILIŠTE

ZAGREB

PREDDIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ
TURISTIČKI I HOTELSKI MENADŽMENT

DINAMIKA TURIZMA U JADRANSKOJ I KONTINENTALNOJ
HRVATSKOJ U ZADNJEM DESETLJEĆU

Kandidat: Marina Matić

Kolegij: Osnove statistike

Mentor: mr.sc. Milan Papić

Zagreb, siječanj 2019. godine

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada.....	2
1.2. Izvori prikupljanja podataka, metode prikupljanja i obrade podataka.....	2
1.3. Sadržaj i struktura rada	2
2. POJAM I POVIJESNI RAZVOJ TURIZMA.....	3
2.1. Pojmovno određenje turizma.....	3
2.2. Povijesni razvoj turizma u svijetu	5
2.3. Povijesni razvoj turizma u Republici Hrvatskoj.....	6
3. TURIZAM U REPUBLICI HRVATSKOJ	9
3.1. Vrste i oblici turizma	9
3.2. Kretanje dolazaka i noćenja turista u RH	12
3.3. Turistički promet po županijama	15
4. USPOREDBA KRETANJA DOLAZAKA/NOĆENJA TURISTA U KONTINENTALNOJ I JADRANSKOJ HRVATSKOJ	18
4.1. Kretanje dolazaka/noćenja turista u jadranskoj Hrvatskoj	18
4.2. Kretanje dolazaka/noćenja turista u kontinentalnoj Hrvatskoj.....	24
4.2.1 Kretanje dolazaka/noćenja u Gradu Zagrebu.....	29
4.3. Usporedba kontinentalne i jadranske Hrvatske	34
5. ZAKLJUČAK	37
6. LITERATURA.....	39
7. POPIS TABLICA.....	40
8. POPIS GRAFIKONA	41
9. POPIS SLIKA	41

1. UVOD

Republika Hrvatska je srednjoeuropska i sredozemna država koja je smještena u južnom dijelu srednje Europe te u sjevernom dijelu Sredozemlja. Na sjeveru graniči sa Slovenijom i Mađarskom, na istoku sa Srbijom i Bosnom i Hercegovinom, na jugu sa Crnom Gorom, dok na zapadu ima morsku granicu s Italijom. Kopnena površina iznosi 56 578 km², a površina obalnog mora 31 067 km², što Hrvatsku svrstava među srednje velike europske zemlje. Klima je u unutrašnjosti Hrvatske umjereno kontinentalna, u gorskoj Hrvatskoj pretplaninska i planinska, u primorskom dijelu mediteranska (sa suhim i toplim ljetima te vlažnim i blagim zimama), a u zaleđu submediteranska (s nešto hladnijim zimama i toplijim ljetima).

Hrvatska je bogata prirodnim ljepotama, otocima, nacionalnim parkovima, parkovima prirode i spomenicima pod zaštitom UNESCO-a što je uz sredozemnu i umjerenu klimu čini izrazito pogodnom za turizam i njegov razvitak. Glavni grad Zagreb je političko, kulturno, znanstveno i gospodarsko središte Republike Hrvatske te ujedno i turistički najposjećeniji grad kontinentalne Hrvatske. Osim Zagreba, ističu se i drugi turistički gradovi poput Splita (koji je drugi grad po veličini u RH), Zadar, Dubrovnik, Rijeka, Šibenik, Osijek, Pula i ostali.

U Hrvatskoj se izdvajaju tri velike regije: nizinska ili panonska prirodna regija, primorska ili jadranska prirodna regija, gorska ili dinarska prirodna regija.

Nizinska ili panonsko-peripanonska regija čini, prema novoj klasifikaciji, kontinentalnu Hrvatsku. Primorska i gorska regija čine jadransku Hrvatsku. Svaka hrvatska turistička regija ponaosob razvila je svoju ponudu koja karakterizira njezino okruženje.

U ovom seminarskom radu dat će se kratak pregled kontinentalne i jadranske Hrvatske radi uvida u promet turista glede dolazaka i noćenja u proteklih deset godina u Republici Hrvatskoj. Također, u seminarskom radu bit će navedeno i trenutačno stanje kretanja turizma u Republici Hrvatskoj.

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet istraživanja ovog rada je pregled razvoja turizma u kontinentalnoj i jadranskoj Hrvatskoj radi dobivanja uvida u sam promet turista po dolascima i noćenjima u proteklih deset godina u Republici Hrvatskoj.

Cilj rada je analiza i identifikacija aktualnog stanja turizma u Hrvatskoj, kao pregled i prikaz samog razvoja turizma u kontinentalnoj i jadranskoj Hrvatskoj.

1.2. Izvori prikupljanja podataka, metode prikupljanja i obrade podataka

Za potrebe pisanja ovog rada korištena je dostupna literatura stranih i domaćih autora, kao i podaci s relevantnih web-izvora.

Pri obradi iščitanih podataka u radu su korištene induktivna i deduktivna metoda, metoda analize i sinteze, metoda dokazivanja, metoda klasifikacije, metoda deskripcije, metoda kompilacije, statistička metoda, metoda mjerenja i komparativna metoda.

U velikoj mjeri podaci ovog rada prikupljeni su metodom desk istraživanja.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Rad se sastoji od pet poglavlja. U prvom poglavlju jasno je definiran predmet i cilj rada uključujući metodologije i izvore koji su korišteni pri prikupljanju podataka. U drugom poglavlju definiran je pojam turizma i njegovo određenje te prikaz povijesnog razvoja turizma u Republici Hrvatskoj i svijetu. Treće poglavlje opisuje razvoj turizma u Republici Hrvatskoj i oblike turizma te kretanja i noćenju turista tijekom 2016./2017. godine u Republici Hrvatskoj, kao i prikaz razvoja turizma u županijama Republike Hrvatske. Četvrto poglavlje opisuje i prikazuje kretanja dolazaka i noćenja turista u jadranskoj i kontinentalnoj Hrvatskoj tijekom jednog desetljeća, kao i usporedbu razvoja turizma u tom periodu na navedenim područjima. Također u četvrtom poglavlju opisuje se razvoj turizma u gradu Zagrebu, te daljnji planirani razvoj samog turizma. Zadnje poglavlje donosi osvrt i konkretne zaključke o razvoju turizma u kontinentalnoj i jadranskoj Hrvatskoj.

2. POJAM I POVIJESNI RAZVOJ TURIZMA

U ovom dijelu završnog rada objasniti će se pojmovno određenje turizma, povijest turizma u svijetu, kao i povijest turizma u Republici Hrvatskoj. Ovo drugo poglavlje rada sastoji se od tri potpoglavlja.

2.1. Pojmovno određenje turizma

Riječ „turizam“ možemo definirati na različite načine. Turizam danas postaje jedna od najmasovnijih, najsloženijih i najdinamičnijih društveno-ekonomskih pojava.

Pojam turizam, po mnogima, dolazi od engleske riječi „tour“ – tourist, odnosno svaka osoba (putnik) koja na putovanju izvan svojega mjesta stalnoga boravka (domicila) provede najmanje 24 sata (ali ne dulje od jedne godine), a putovanje (koje ima obilježje privremenoga boravka i koje je dobrovoljno) poduzima radi odmora, razonode, rekreacije i relaksacije, obiteljskih, zdravstvenih, poslovnih i sličnih razloga. Svjetska turistička organizacija (UNWTO) definira turista kao posjetitelja, tj. osobu koja putuje izvan svoje svakodnevne sredine kraće od 12 mjeseci i glavna svrha njezina putovanja nije vezana uz obavljanje neke rekreativne aktivnosti u mjestu koje posjećuje.¹ Osim općenite definicije turista, možemo ga specificirati i razlikovati kao domaćeg ili stranog turista. Definicija domaćeg turista bila bi da on jest svaka osoba s prebivalištem u Republici Hrvatskoj koja u nekome mjestu u Republici Hrvatskoj izvan svog prebivališta provede najmanje jednu noć u ugostiteljskom ili drugom objektu za smještaj turista. Strani turist jest svaka osoba s prebivalištem izvan Republike Hrvatske koja privremeno boravi u Republici Hrvatskoj i provede najmanje jednu noć u ugostiteljskom ili drugom objektu za smještaj turista.²

Turizam (engl. *tourism*), jest ukupnost odnosa i pojava koji proizlaze iz putovanja i boravka posjetitelja nekog mjesta, ako je takvo putovanje poduzeto radi odmora i uživanja te se njime ne zasniva stalno prebivalište i ne poduzima se neka gospodarska djelatnost.³

¹ UNWTO World Tourism Organization (Svjetska turistička organizacija)

<http://cf.cdn.unwto.org/sites/all/files/docpdf/glossaryenrev.pdf> preuzeto 8. siječnja 2019.

² Turizam – državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (Microsoft excel worksheet) preuzeto 8. siječnja 2019.

³ Hrvatska enciklopedija

<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=62763> pristupljeno 8. siječnja 2019.

U jednoj od prvih definicija (1905.)⁴ turizam se opisuje kao pojava modernoga doba, izazvana povećanom potrebom za odmorom i promjenom klime, probuđenim i njegovanim smislom za ljepote krajolika, radosti i užitak boravka u slobodnoj prirodi. Danas je u većini zemalja prihvaćena opća konceptijska definicija turizma Svjetske turističke organizacije prema kojoj turizam uključuje sve aktivnosti proizašle iz putovanja i boravaka osoba izvan njihove uobičajene sredine ne dulje od jedne godine radi odmora, poslovnog putovanja i drugih razloga nevezanih uz aktivnosti za koje bi primili ikakvu naknadu u mjestu koje posjećuju.⁵ Goeldner i suradnici (2003.) turizam definiraju kao skup pojava i odnosa proizašlih iz interakcija turista, davatelja usluga, država i lokalnih zajednica domaćina u procesu privlačenja i ugošćivanja tih turista i drugih posjetitelja.⁶

Jednu od najstarijih definicija turizma 1942. godine osmislili su švicarski teoretičari turizma W. Hunziker i K. Krapf i ona glasi: Turizam je skup odnosa i pojava koje proizlaze iz putovanja i boravka posjetioca nekog mjesta ako se tim boravkom ne zasniva stalno prebivalište i ako s takvim boravkom nije povezana nikakva privredna djelatnost.⁷

Od ostalih definicija turizma istaknula bih i sljedeće dvije: „Turizam je skup pojava i odnosa proizašlih iz interakcije turista, davatelja usluga, država i lokalnih zajednica domaćina u procesu privlačenja i ugošćivanja tih turista i drugih posjetitelja (izletnika)“⁸; „Turizam je privremeno kretanje u destinacije izvan uobičajenog mjesta stalnog boravka i rada te uključuje aktivnosti za vrijeme boravka u destinaciji i usluge kojima se zadovoljavaju potrebe turista“⁹. Zajedničko većini definicija turizma je da turizam stavljaju u opći kontekst putovanja iz zadovoljstva izvan uobičajene sredine u kojoj žive.

Definicija turizma sa stajališta turističke ponude znatno je manje, a Cooper i suradnici naglašavaju da glavni problem leži u tome da u turizmu djeluje širok spektar subjekata od kojih neki potpuno ovise o pružanju usluga turistima, dok bi drugi subjekti mogli opstati i da nema turista. Copper i suradnici definiraju turizam kao privremeno kretanje u destinacije

⁴ Hrvatska enciklopedija
<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=62763> pristupljeno 8. siječnja 2019.

⁵ Hrvatska enciklopedija
<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=62763> pristupljeno 8. siječnja 2019.

⁶ Čavlek, Bartoluci, Prebežac, Kesar i suradnici: „Turizam ekonomske osnove i organizacijski sustav“, str. 29.

⁷ Čavlek, Bartoluci, Prebežac, Kesar i suradnici: „Turizam ekonomske osnove i organizacijski sustav“, str. 29.

⁸ Goeldner, C. R., Brent Ritchie, J. R., Tourism, John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey, 2003., str. 14.

⁹ Cooper, C., Fletcher, J., Gilbert, D. et al., Tourism – Principles and practice. Harlow, Longman, 1998., str. 23.

izvan uobičajenog mjesta stalnog boravka i rada koje uključuje aktivnosti za vrijeme boravka u destinaciji i usluge kojima se zadovoljavaju potrebe turista.¹⁰

2.2. Povijesni razvoj turizma u svijetu

Turizam je kao organizirana gospodarska aktivnost nastao širenjem industrijske revolucije, iako su i prije postojale aktivnosti koje se mogu smatrati turističkima. U starome vijeku, točnije u Grčkoj, Rimu i u Aziji riječ je ponajprije o posjetima proročičtina i sportskim igrama.

Od V. do XIV. stoljeća turizam se najviše razvijao preko hodočašća, odlascima na mnogobrojne viteške turnire ili čak istraživačka putovanja, dok je u doba renesanse riječ ponajviše o edukativnim putovanjima mladih plemića tzv. *Grand Tour*. Razvojem gradova i prometnih veza, tj. pojavom željeznice, parobroda i makadamskih cesta koji su nastali kao proizvod industrijske revolucije omogućeno je višestruko povećanje turističkih potencijala.

Razvoj modernoga turizma dijeli se na tri faze: početnu fazu koja obuhvaća od 1850. do 1914. godine, razvojnu fazu od 1914. do 1945. godine i visoku fazu razvoja turizma koja se odnosi na period nakon 1945. godine i koja se često naziva fazom masovnoga turizma. Zbog ubrzanog razvoja turizma nakon Drugog svjetskog rata, a posebice u periodu hladnog rata, proces njegova širenja se smatra jednim od glavnih pokretača globalnoga društveno-ekonomskoga razvoja i samim time daljnjeg napretka u svijetu. U posljednjih šest desetljeća turizam bilježi snažan i kontinuirani razvoj i diversifikaciju te je postao jedan od najvećih i najbrže rastućih ekonomskih sustava u svijetu, koji i dalje bilježi gotovo neprekinuti rast unatoč prirodnim katastrofama, političkim nemirima, raznovrsnim i mnogobrojnim bolestima, pojavom terorizma i dr.¹¹

¹⁰ Čavlek, Bartoluci, Prebežac, Kesar i suradnici: „Turizam ekonomske osnove i organizacijski sustav“, str. 31.

¹¹ Hrvatska enciklopedija

<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=62763> pristupljeno 8. siječnja 2018.

Slika broj jedan prikazuje razvojne faza turizma u svijetu prema W. Freyeru:¹²

Slika 1.

FAZA	VRIJEME	NAČIN PUTOVANJA	MOTIVACIJA	SUDIONICI
Predfaza	do 1850.	pješice, na konju, kočijom, dijelom brodom	nomadi, hodočasnici, ratovi, otkrića, obrazovanje	elita, plemstvo, obrazovani, poslovni ljudi
Početna faza	1850. – 1914.	vlak (inozemstvo) parobrod	odmor	novi srednji stalež
Razvojna Faza	1914. – 1945.	vlak, automobil, autobus, avion (linijski)	liječenje, odmor, trgovina	imućni, radnici
Visoka faza	od 1945.	automobil, avion (čarter)	obnavljanje, odmor, slobodno vrijeme	svi slojevi (razvijene zemlje)

Izvor: Freyer, W. (1998.) *Tourismus – Einfuehrung in die Fremdenverkehrsoekonomie*, Oldenburg Verlag, München, Wien, str. 5

2.3. Povijesni razvoj turizma u Republici Hrvatskoj

Periodizacijom razvoja turizma bavilo se više teoretičara turizma. Antunovac je svoju periodizaciju iznio na temelju analize svjetske turističke literature, pa tako razlikuje četiri faze: kraj 19. stoljeća, razdoblje od početka 20. stoljeća do kraja Prvoga svjetskog rata, razdoblje od kraja Prvoga do kraja Drugoga svjetskog rata i razdoblje nakon Drugoga svjetskog rata.¹³

Vukonić Boris periodizaciju razvoja turizma u Hrvatskoj dijeli u šest faza, a one su sljedeće:

- razdoblje preteča turističkog razvoja ili pojava sličnih turizmu,
- kraj 19. stoljeća, odnosno faza znatiželje,
- od početka 20. stoljeća do kraja Prvoga svjetskog rata, odnosno faza „osvješćivanja“,
- između dva svjetska rata,
- nakon Drugoga svjetskog rata,

¹² Freyer, W. (1998.) *Tourismus – Einfuehrung in die Fremdenverkehrsoekonomie*, Oldenburg Verlag, München, Wien, str. 5

¹³ Čavlek, Bartoluci, Prebežac, Kesar i suradnici: „Turizam ekonomske osnove i organizacijski sustav“, str. 45

- od 1991. godine do početka 21. stoljeća.¹⁴

Povijesni razvoj turizma u Republici Hrvatskoj ima tradiciju dugu oko 150 godina, iako su i prije toga početkom 19. stoljeća postojale naznake koje su sličile turizmu poput odlaska na hodočašća ili liječenje. U tu svrhu izgradila su se prva svratišta, prenoćišta, hoteli i mnogobrojne toplice. Razdoblje od druge polovice 19. stoljeća do Prvoga svjetskog rata obilježeno je izgradnjom cestovnih i željezničkih prometnica i uvođenjem parobrodskih linija na Jadranskom moru kao preduvjeta za ozbiljno bavljenje turizmom, kada su se otvorili i prvi hoteli ponajprije u Opatiji, Zagrebu, Samoboru, Zadru, Crikvenici i Dubrovniku¹⁵.

U tom periodu napisani su i prvi turistički vodiči, i to 1845. godine u Poreču i Puli. U Zagrebu su se 1892. godine počela organizirati istraživačka putovanja na Velebit i Jadransku obalu, a primorska su mjesta postala središtima zdravstvenoga turizma, posebice Kvarner. U Krku 1866. godine i na Hvaru 1868. godine osnovala su se prva turistička društva. U međuratnom razdoblju između dva svjetska rata, oko 1930. godine turizam je u Republici Hrvatskoj dobio snažan zamah s prosječno milijun turističkih dolazaka godišnje. Nakon Prvoga svjetskog rata organizacijski ustroj kod nas počeo se izgrađivati prema talijanskom uzoru.¹⁶ Državna intervencija turizma započinje kada se u Ministarstvu trgovine i industrije osniva Odbor za promet stranaca 1921. godine i nešto poslije Glavna uprava za turizam 1930. godine. Iste godine je osnovan i Vrhovni turistički savjet, dok su na razini banovina djelovali turistički savjeti i na nižim teritorijalnim jedinicama mjesni turistički odbori.

O turizmu kao o masovnom fenomenu može se govoriti unazad šezdesetak godina. Nakon Drugoga svjetskog rata najprije je došlo do obnavljanja turističke infrastrukture uništene u ratnim razaranjima i njezine nacionalizacije, a istodobno su se počeli osnivati nacionalni parkovi i parkovi prirode te dramski, filmski i glazbeni festivali. Tijekom gospodarske ekspanzije 1960-ih godina počeli su se graditi mnogobrojni turistički objekti, hoteli, marine, kampovi pa i cijela turistička naselja, uglavnom na Jadranu, ali i u kontinentalnoj Hrvatskoj, kao na primjer toplice u Hrvatskom zagorju i Slavoniji te područja nacionalnih parkova u Lici i Gorskom kotaru. Najveći zamah razvoja turizma počinje osnivanjem Turističkog saveza Hrvatske 1953. godine i nižih organizacijskih jedinica. Na vrhu tog sustava za cijelu državu (SFRJ) tada je djelovao Turistički savez Jugoslavije sa sjedištem u Beogradu. Za turizam je

¹⁴ Boris Vukonić, Ksenija Keča; „Turizam i razvoj“

¹⁵ Članak Hrvatska.eu <http://croatia.eu/article.php?id=34&lang=1> pristupljeno 9. siječnja 2019.

¹⁶ Čavlek, Bartoluci, Prebežac, Kesear i suradnici: „Turizam ekonomske osnove i organizacijski sustav“, str. 93.

posebno važna 1979. godina, jer su na UNESCO-vu listu svjetske baštine upisana prva tri područja, a ona su: Dioklecijanova palača u Splitu, stari grad Dubrovnik i Nacionalni park Plitvička jezera. Početkom 1990-ih godina pretvorbom i privatizacijom turističkih poduzeća mijenja se vlasnička struktura. Tijekom Domovinskog rata zbog ratne opasnosti i blokade prometnih veza turizam gotovo zamire, a u turističkim se objektima smještaju mnogobrojni prognanici iz svih krajeva Republike Hrvatske i izbjeglice iz susjedne Bosne i Hercegovine. Do novoga razvoja turizma dolazi nakon 2000. godine. U posljednjih je desetak godina povećan broj turista iz zemalja članica EU-a, ali i iz prekomorskih zemalja.¹⁷

¹⁷ Članak Hrvatska.eu <http://croatia.eu/article.php?id=34&lang=1> ,pristupljeno 9. siječnja 2019.

3. TURIZAM U REPUBLICI HRVATSKOJ

Ovaj dio završnog rada ima tri potpoglavlja. Opisuje vrste i oblike turizma i trenutačno stanje razvoja turizma u Republici Hrvatskoj te je prikazan promet dolazaka turista u Republiku Hrvatsku u posljednjih deset godina. Također, u ovom poglavlju je prikazan i turistički promet po županijama.

3.1. Vrste i oblici turizma

S obzirom na to da je turizam vrlo složena i slojevita društveno-ekonomska pojava u literaturi se pronalaze mnogobrojni kriteriji prema kojima se može pobliže odrediti, analizirati i raščlaniti pojedine vrste i oblike turizma odnosno turističkih kretanja.

Tako se vrste turizma razlikuju prema: trajanju boravka turista (izletnički, vikend, boravišni), stupnju mobilnosti turista (stacionarni, mobilni, tranzitni), dobnoj strukturi turista (dječji, omladinski, obiteljski, „treće dobi“), nacionalnoj pripadnosti (domaći, inozemni), načinu organizacije putovanja (individualni, organizirani, mješoviti), tržištu na kojem se odvija organizacija putovanja (emitivni, receptivni), broju sudionika (individualni, grupni), godišnjem dobu (ljetni, zimski), prostornom obuhvatu (lokalni, regionalni, nacionalni, međunarodni, interregionalni, intraregionalni), vremenu kada je određeni resurs najatraktivniji (predsezonski, sezonski, posezonski, izvansezonski), prostoru na kojem se odvija turističko putovanje (primorski, planinski, termalno-kupališni, jezerski, seoski, gradski), utjecaju na platnu bilancu (aktivni, pasivni), te ostale vrste turizma (elitni, poticajni/*incentive*, radnički, socijalni, sindikalni).¹⁸ Ipak, i u teoriji i praksi turizam se često jednostavno dijeli na masovni turizam i alternativni ili održivi turizam. Specifični oblici turizma su turistička kretanja uvjetovana određenim motivom (dominantno turističkim) koji turiste pokreće na putovanje u destinaciju gdje je turistička ponuda prilagođena sadržajima, proizvodima i u konačnici cijenom ostvarenju željenoga doživljaja. Razlikujemo: specifične oblike turizma zasnovane na prirodnim resursima i specifične oblike turizma zasnovane na društvenim resursima.

U specifične oblike turizma zasnovane na prirodnim resursima ubrajamo zdravstveni turizam, sportski turizam, nautički turizam, ekoturizam, seoski turizam, lovni i ribolovni turizam, naturizam, robinzonski turizam i ostalo, dok u specifične oblike turizma zasnovane na društvenim resursima spadaju kongresni turizam, kulturni turizam, gastronomski i enofilski

¹⁸ Čavlek, Bartolusi, Prebežac, Keser i suradnici: „Turizam ekonomske osnove i organizacijski sustav“, str. 38.

turizam, turizam događanja, vjerski turizam, turizam na umjetno stvorenim atrakcijama, casino – turizam i ostalo. Svakodnevno se susrećemo s oblicima turizma kojima se zadovoljavaju vrlo uske potrebe turista ili koji mogu biti dijelovi većeg broja drugih oblika turizma, kao na primjer. šoping-turizam, krstarenja, povijesni turizam, dark-turizam (mračni turizam) i ostalo.

Nadalje, spomenut ćemo neke od oblika turizma koji su specifični za određeno područje, tj. za kontinentalnu i jadransku Hrvatsku.

U kontinentalnoj Hrvatskoj neki od oblika turizma jesu:

kongresni turizam – ovaj oblik turizma je izuzetno važan jer omogućava dolazak gostiju tijekom cijele godine, a ne samo u vrijeme sezone. Putovanja u okviru kongresnog turizma spadaju u poslovna putovanja i često su obvezana i uvjetovana radnim mjestom, zadatkom i sl.

zdravstveni turizam¹⁹ – obuhvaća putovanja motivirana potrebom za unapređenjem zdravlja i poboljšanjem kvalitete života. Poseban oblik turizma koji se služi prirodnim ljekovitim izvorima i postupcima medicinske terapije koji bi trebali očuvati i poboljšati čovjekovo zdravlje, a time i ukupnu kvalitetu života. Postoje razna lječilišta i toplice poput: Stubičkih toplica, Varaždinskih toplica, Tuheljskih toplica i dr.

Proizvodi zdravstvenog turizma danas posebno relevantni za Hrvatsku uključuju:

- wellness turizam – podrazumijeva putovanje radi tretmana namijenjenih unapređenju fizičkog i duhovnog zdravlja tipično iz domena masaža, kupki, vježbanja i kozmetike.²⁰
- termalizam i talasoterapija – odnosi se na liječenje i rehabilitaciju mineralnim vodama, blatima i naftom, odnosno morskom vodom i prirodnim činiteljima primorja (npr. zrak, alge).²¹
- medicinski turizam – podrazumijeva putovanje radi medicinskih zahvata.²²

kulturni turizam – obuhvaća putovanja pretežito motivirana upoznavanjem kulturne baštine, povijesti, umjetnosti ‘kulture života i rada društvene zajednice. Procjenjuje se da oko 40 %

¹⁹ Institut za turizam (2005.), Konkurentna sposobnost hrvatskog turizma: Izvještaj – Konkurentna sposobnost zdravstvenog turizma.

²⁰ <http://iztztg.hr/UserFiles/Pdf/Izvjestaj-09-Strategija-razvoja-turizma-RH.pdf> pristupljeno: 9. siječnja 2019

²¹ <http://iztztg.hr/UserFiles/Pdf/Izvjestaj-09-Strategija-razvoja-turizma-RH.pdf> pristupljeno: 9. siječnja 2019.

²² <http://iztztg.hr/UserFiles/Pdf/Izvjestaj-09-Strategija-razvoja-turizma-RH.pdf> pristupljeno: 9. siječnja 2019.

svih međunarodnih odmorišnih putovanja sadrži komponentu kulture. Kulturni turizam i promocija Hrvatske putem kulturne baštine imaju dugu tradiciju, a naročito se sustavno razvijaju od početka 2000-te i usvajanja Strategije kulturnog turizma.²³

U Jadranskoj Hrvatskoj neki od oblika turizma su;

nautički turizam – važan za Hrvatsku jer se koristi našim prirodnim ljepotama, morem i obalom, ali i otocima koji inače ne bi imali veće izgleda za uključivanje na međunarodno turističko tržište. Sadrži podoblike turizma kao što su krstarenje, jedrenje, ronjenje i sl.

lovni i ribolovni – karakterističan je za mjesta na moru, jezerima i rijekama. Gosti koji dolaze zbog lova poznati su po svojoj velikoj potrošnji, pa se sva mjesta koja za to imaju mogućnosti žele uključiti u ovaj oblik turizma.

sportski/rekreacijski turizam – karakterističan za mjesta na moru. U sportski i rekreacijski turizam ubrajamo sportove na vodi kao što su rafting, jedrenje, jet ski, ronjenje, iznajmljivanje pedalina i glisera i dr. Također postoje sportovi na kopnu kao što su biciklizam, planinarenje, golf, trčanje i sl. Svaki se sport i rekreacija mogu posebno opisati pa su time izdvojeni:

- Rafting – U Hrvatskoj su za rafting idealne sljedeće rijeke: Kupa, Dobra, Mrežnica, Korana, Una, Zrmanja i Cetina. Brojni organizirani rafting-aranžmana u Hrvatskoj uključuju vodiča i svu potrebnu opremu za svakog pojedinačnog člana ekipe.²⁴
- Ronjenje – Mnoge su lokacije na hrvatskoj obali za iskusne ronioce koji su u potrazi za atrakcijama poput atraktivnih endemičnih vrsta flore i faune Jadrana ili potopljenih rimskih galija i ratnog brodogradila. Početnicima se pak nudi mogućnost raznih profesionalnih tečajeva i škola ronjenja diljem hrvatske obale.²⁵
- Biciklizam – Velika raznolikost brdskih makadamskih staza pogodnih za brdski bicikl i asfaltiranih cesta za obiteljsku vožnju pogotovo uz obalu, omogućuje da svatko može pronaći idealnu stazu za sebe.²⁶
- Planinarenje – Strastveni planinari mogu birati čak 400 organiziranih planinarskih ruta od kojih su neke najzahtjevnije u Europi. Top destinacije su na Paklenici, Velebitu, Dinari, Mosoru i Biokovu.²⁷

²³ Strategiju kulturnog turizma usvojila je Vlada RH 2003. godine.

²⁴ Usp. <http://croatia.hr/hr-HR/Aktivnosti-i-atrakcije/Aktivni-turizam/Rafting> pristupljeno: 9. siječnja 2019.

²⁵ Usp. <http://croatia.hr/hr-HR/Aktivnosti-i-atrakcije/Aktivni-turizam/Ronjenje> pristupljeno: 9. siječnja 2019.

²⁶ Usp. <http://croatia.hr/hr-HR/Aktivnosti-i-atrakcije/Aktivni-turizam/Biciklizam> pristupljeno: 9. siječnja 2019.

²⁷ Usp. <http://croatia.hr/hr-HR/Aktivnosti-i-atrakcije/Aktivni-turizam/Planinarenje> pristupljeno: 9. siječnja 2019.

3.2 Kretanje dolazaka i noćenja turista u RH

Tablica 1. Broj dolazaka turista u Republici Hrvatskoj u 2016. i 2017. godini

	2016.	2017.
Domaći	1 748 590	1 837 681
Strani	13 714 570	15 592 899
Ukupno	15 463 160	17 430 580

Izvor: Obrada autora prema DZS <https://www.dzs.hr/>, pristupljeno 10. siječnja 2019.

Prikazana tablica se odnosi na broj dolazaka turista u Republiku Hrvatsku u 2016. i 2017. godini prema vrsti turista. Ukupan broj dolazaka turista u 2016. godini je 15 463 160, dok se u 2017. godini taj broj povećao za 1 967 420. U strukturi ostvarenih dolazaka turista u 2016., 88 % čine dolasci stranih turista dok 12 % čine dolasci domaćih turista. U 2017. u odnosu na 2016. došlo je 5 % više domaćih i 14 % više stranih turista.

Tablica 2. Broj noćenja turista u Republici Hrvatskoj u 2016. i 2017. godini

	2016.	2017.
Domaći	5 819 465	5 978 264
Strani	72 099 390	80 221 997
Ukupno	77 918 855	86 200 261

Izvor: Obrada autora prema DSZ, pristupljeno 10. siječnja 2019.

U tablici 2. prikazan je broj noćenja domaćih i stranih turista u Republici Hrvatskoj u 2016. i 2017. godini. Ukupan broj noćenja u 2016. godini je 77,9 milijuna, dok se u 2017. godini promet povećao za 8,2 milijuna noćenja. Domaći turisti u 2016. godini ostvarili su 5,8 milijuna noćenja dok su strani turisti ostvarili 72 milijuna noćenja. Domaći turisti ostvarili su 5,9 milijuna noćenja, a strani turisti su ostvarili 80,2 milijuna noćenja u 2017. godini. U 2017. u odnosu na 2016. godinu domaći turisti ostvarili su 3 % više, a strani 11 % više noćenja.

Tablica 3. Broj dolazaka turista u Republiku Hrvatsku od 2008. do 2017. godine

Godina	xt	Dolasci (milijuni)	Verižni indeksi	St	Bazni indeksi (2008 = 100)	st*		
2008.	0	11,3	-	-	100,00	0,00		
2009.	1	10,9	96,46	-3,54	96,46	-3,54		
2010.	2	10,6	97,25	-2,75	93,81	-6,19		
2011.	3	11,5	108,49	8,49	101,77	1,77		
2012.	4	11,8	102,61	2,61	104,42	4,42		
2013.	5	12,4	105,08	5,08	109,73	9,73		
2014.	6	13,1	105,65	5,65	115,93	15,93		
2015.	7	14,3	109,16	9,16	126,55	26,55		
2016.	8	15,4	107,69	7,69	136,28	36,28	Prognoza	
2017.	9	17,4	112,99	12,99	153,98	53,98	Linearn	Eksp.
2018.	10						16,55	16,73
2019.	11						17,22	17,59
2020.	12						17,88	18,49
2021.	13						18,55	19,44
2022.	14						19,22	20,43
2023.	15						19,89	21,48
2024.	16						20,56	22,58
2025.	17						21,23	23,74
2026.	18						21,89	24,95
2027.	19						22,56	26,23
2028.	20						23,23	27,57
2029.	21						23,90	28,99
2030.	22						24,57	30,47

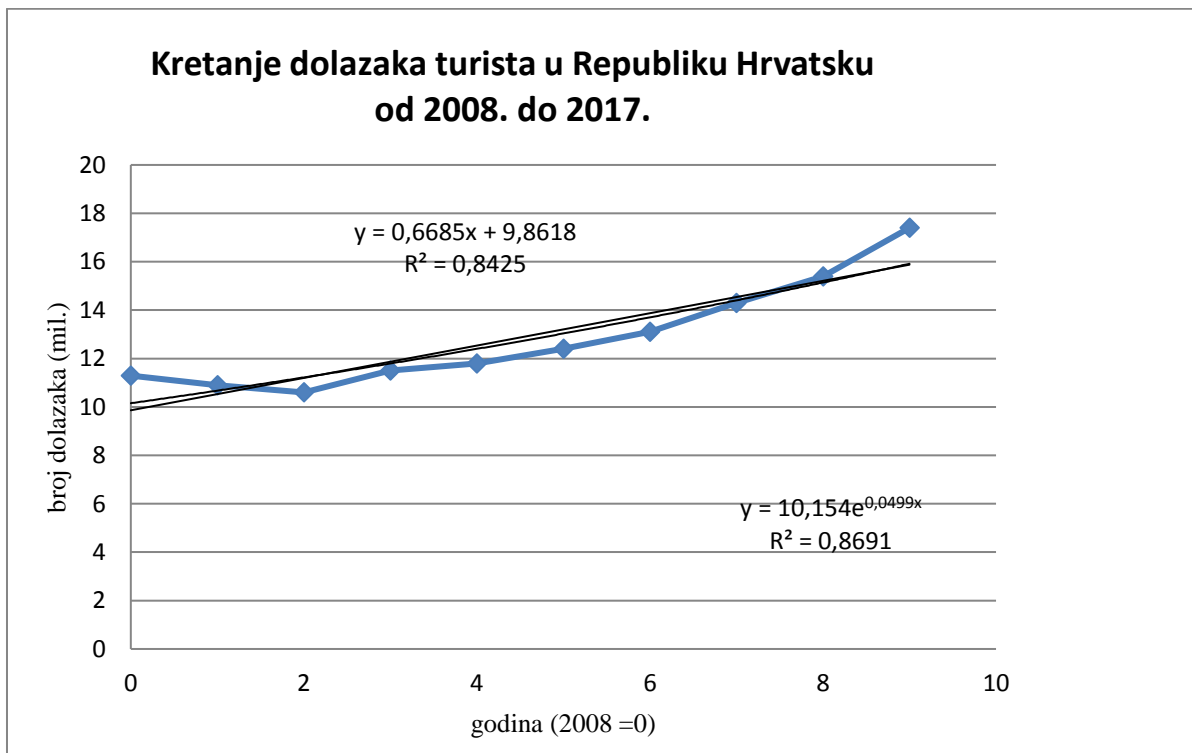
Izvor: obrada autora prema DZS

Tablica broj 3. prikazuje broj dolazaka turista u Republiku Hrvatsku od 2008. do 2017. godine. U 2008. godini ostvareno je 11,3 milijuna dolazaka turista, dok je u 2009. godini broj dolazaka turista pao na 10,9 milijuna, što je 3,54 % manje dolazaka u odnosu na prethodnu godinu. Također 2010. godine broj dolazaka pada na 10,6 milijuna dolazaka, što je za 2,75 % manje u odnosu na 2009. godinu. Utjecaj ekonomske krize već se izravno osjetio u turizmu u

Hrvatskoj u 2008. i 2009. godini kada je zbog globalne ekonomske krize i recesije došlo do pada turističkog prometa i prihoda od međunarodnog turizma. U 2011. godini broj dolazaka turista u Republiku Hrvatsku se povećao za 8,49 %, u 2012. za 2,61 %, u 2013. godini za 5,08 % i u 2014. godini za 5,65 % u odnosu na prethodnu godinu. Godine 2017. u odnosu na 2016. broj dolazaka turista se povećao za 12,99 %. Ukupno ostvareni broj dolazaka turista u 2017. godini iznosi 17,4 milijuna. Povećanje broja dolazaka turista u RH u 2017. godini u odnosu na baznu 2010. godinu iznosi 53,98 %.

Na temelju linearnog i eksponencijalnog trend-modela prognozirani su brojevi dolazaka turista za razdoblje do 2030. godine. Na temelju koeficijenata determinacije (grafikon 1.) vidljivo je da je prognoza točnija na temelju eksponencijalnog trenda (linearni trend: $R^2 = 0,842$, eksponencijalni trend: $R^2 = 0,869$). Prema eksponencijalnom prognostičkom trend-modelu 2030. godine možemo očekivati 30,47 milijuna dolazaka. Takav broj ohrabruje, ali i obavezuje turističke djelatnike (kao i cijelo društvo) da se adekvatno pripreme i definiraju strategiju turizma u RH.

Grafikon 1. Broj dolazaka turista u Republiku Hrvatsku od 2008. do 2017. godine

Izvor: obrada autora prema DZS

Grafikon broj 1. prikazuje broj dolazaka turista u Republiku Hrvatsku od 2008. do 2017. godine. Trend-vrijednosti za ishodišnu 2008. godinu iznosi 10,15 milijuna dolazaka turista u Republiku Hrvatsku. U promatranom se razdoblju broj dolazaka turista u RH prosječno svake godine povećavao za 05,12 %. Na prikazanom grafikonu krivulja se prve dvije godine (2008. i 2009. godine) nalazi u fazi pada radi spomenute financijske krize. U 2010. godini krivulja se vraća u fazu rasta i ostaje u toj fazi sve do 2017. godine.

3.3. Turistički promet po županijama

Ovo potpoglavlje prikazuje turistički promet po županijama u jadranskoj Hrvatskoj i turistički promet po županijama u kontinentalnoj Hrvatskoj.

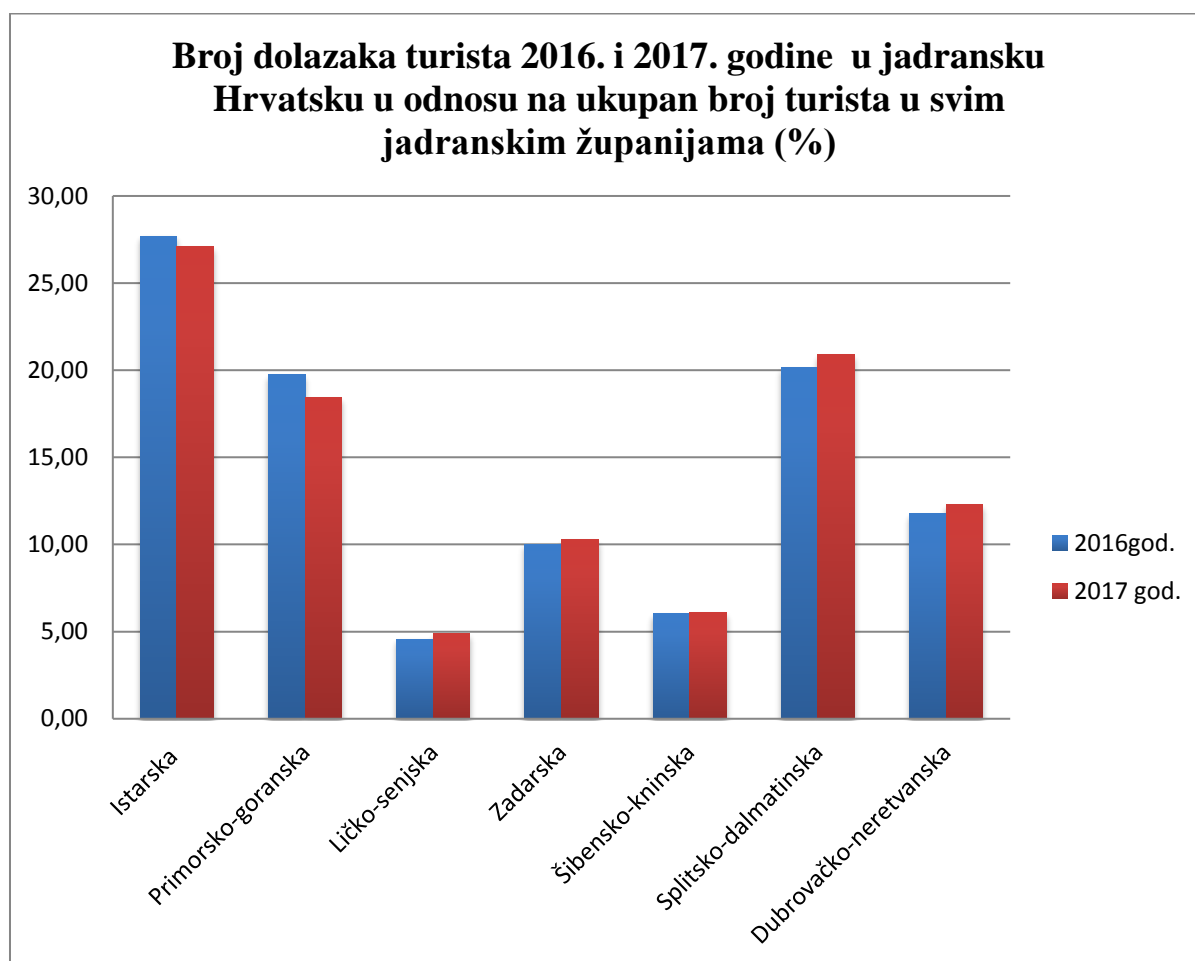
Tablica 4. Broj dolazaka turista u Republiku Hrvatsku prema jadranskim županijama 2016. i 2017. godine

Jadranske županije	2016. godina	2017. godina
Istarska županija	3.763.174	4.104.018
Primorsko-goranska županija	2.685.436	2.789.179
Ličko-senjska županija	621.129	736.284
Zadarska županija	1.362.206	1.559.419
Šibensko-kninska županija	817.755	923.233
Splitsko-dalmatinska županija	2.737.304	3.159.851
Dubrovačko-neretvanska županija	1.598.767	1.864.114
Ukupno	13.585.771	15.136.098

Izvor: obrada autora prema DZS <https://www.dzs.hr/> pristupljeno 10. siječnja 2019.

Prikazana tablica odnosi se na broj dolazaka turista u jadranske županije u 2016. i 2017. godini. Istarska županija ima 4.104.018 milijuna dolazaka. Iz tablice se vidi da u usporedbi s drugim županijama Istarska županija bilježi najviše dolazaka. Prema istim podacima Ličko-senjska županija ima najmanje ostvarenih dolazaka u 2017. godini s ostvarenih 736.284 tisuće dolazaka. Također iz te tablice možemo zaključiti da je Splitsko-dalmatinska županija na drugom mjestu sa 3.159.851 milijuna dolazaka turista. U usporedbi s 2016. godinom zaključujemo da sve županije imaju porast broja dolazaka turista.

Grafikon 2. Broj dolazaka turista 2016. i 2017. godine u jadransku Hrvatsku

Izvor: obrada autora prema DZS

Navedeni grafikon prikazuje broj dolazaka turista u jadranskim županijama 2016. i 2017. godine izražen u postocima u odnosu na ukupan broj dolazaka u svih sedam županija. Taj grafikon pokazuje da je u 2017. godini 27,11 % turista došlo u Istarsku županiju, dok je 20,88 % turista posjetilo Splitsko-dalmatinsku županiju. Primorsko-goransku županiju u 2017. godini posjetilo je 18,43 % turista. Iste godine Dubrovačko-neretvansku županiju je posjetilo 12,32 % turista, a Zadarsku županiju 10,30 %. Slijede Šibensko-kninska sa 6,10 % te Ličko-senjska sa 4,86 % dolazaka turista. U 2016. godini vidimo da je od ukupnog broja dolazaka turista 27,70 % posjetilo Istarsku županiju, a 20,15 % Splitsko-dalmatinsku, Primorsko-goransku 19,77 % te Dubrovačko-neretvansku 11,77 %. Slijede ih Zadarska sa 10,03 % i Šibensko-kninska sa 4,57 % ukupnih dolazaka turista.

Tablica 5. Broj dolazaka turista 2017. godine u kontinentalnu Hrvatsku

Kontinentalne županije	2017. godina
Zagrebačka županija	86.501
Krapinsko-zagorska županija	142.313
Sisačko-moslavačka županija	36.640
Karlovačka županija	332.991
Varaždinska županija	61.257
Koprivničko-križevačka županija	18.537
Bjelovarsko-bilogorska županija	22.556
Virovitičko-podravska županija	14.184
Požeško-slavonska županija	13.284
Brodsko-posavska županija	28.614
Osječko-baranjska županija	92.239
Vukovarsko-srijemska županija	88.942
Međimurska županija	70.337
Grad Zagreb	1.286.087
Ukupno	2.294.482

Izvor: obrada autora prema DZS

Tablica broj 2. prikazuje broj dolazaka u kontinentalne županije RH 2017. godine. Iz navedene tablice zaključujemo da je sam Grad Zagreb na prvom mjestu po broju dolazaka turista sa 1.286.087 milijuna u 2017. godini te radi toga možemo reći da je turistički najbolje razvijen i najposjećeniji grad u kontinentalnoj Hrvatskoj. Druga je Karlovačka županija koja se nalazi u neposrednoj blizini glavnog Grada Zagreba sa 332.991 dolazaka turista. Najslabije razvijeno područje glede dolazaka turista je Požeško-slavonska županija sa svega 13.284 dolazaka.

4. USPOREDBA KRETANJA DOLAZAKA/NOĆENJA TURISTA U KONTINENTALNOJ I JADRANSKOJ HRVATSKOJ

Ovaj dio završnog rada sastoji se od tri potpoglavlja. Prikazuje kretanje dolazaka i noćenja turista u jadranskoj i kontinentalnoj Hrvatskoj u posljednjih osam godina. Posebno će biti prikazan Grad Zagreb sa svojim dolascima i noćenjima turista, jer ima znatan udio u turizmu kontinentalne Hrvatske. U posljednjem potpoglavlju ovog rada bit će dana tablica dolazaka turista u jadransku i kontinentalnu Hrvatsku kao i grafikon na kojem je prikazana krivulja rasta turizma u ove dvije regije.

Radi jednostavnijeg pregleda podataka Hrvatsku ćemo za potrebe ovog dijela rada podijeliti na kontinentalnu i jadransku Hrvatsku. Kontinentalna Hrvatska obuhvaća trećinu teritorija te je poznata po netaknutim prirodnim ljepotama, arheološkim nalazištima, kulturnim manifestacijama i dr. Gledajući s aspekta turizma, kontinentalna je Hrvatska slabo razvijena, ali ima velikog potencijala. Najviše se ističe Grad Zagreb koji je smješten u kontinentalnoj Hrvatskoj i najveći je pokretač turizma u tom dijelu. U 2017. godini cijela kontinentalna Hrvatska bilježi 2,3 milijuna dolazaka, a sam Zagreb 1,2 milijuna. Time vidimo da je Grad Zagreb ostvario 50 % ukupnih dolazaka turista u kontinentalnu Hrvatsku. Upravo se iz navedenih pokazatelja vidi važnost Grada Zagreba. Također valja spomenuti kako turisti koji posjete kontinentalnu Hrvatsku u prosjeku ostvare od dva do pet noćenja.

Jadranski prostor obuhvaća uski primorski pojas Hrvatske koji je od zaleđa odijeljen visokim planinama te se proteže duž obale Jadranskog mora. Ekološki očuvan i lijep obalni prostor omogućio je razvoj turizma, koji je jedna od najvažnijih gospodarskih grana u Hrvatskoj. Motiv dolazaka turista u Republiku Hrvatsku je upravo sunce i more te ugodna mediteranska klima. Turisti koji posjećuju jadransku Hrvatsku ostvare u prosjeku od šest do deset noćenja.

4.1. Kretanje dolazaka/noćenja turista u jadransku Hrvatsku

U ovom dijelu rada prikazane su tablice dolazaka i noćenja turista u jadransku Hrvatsku od 2010. godine do 2017. godine. Također su prikazani i grafikoni koji nam daju slikovitiji

prikaz dolazaka i noćenja turista u jadranskoj Hrvatskoj u razdoblju od 2010. do 2017. godine.

Tablica 6. Broj dolazaka u jadranskoj Hrvatskoj od 2010. do 2017.

Godina	Xt	Dolasci (milijuni)	Verižni indeksi	st	Bazni indeksi (2010=0)	st*		
2010.	0	9,4	-	-	100,00	0,00		
2011.	1	10,1	107,45	7,45	107,45	7,45		
2012.	2	10,4	102,97	2,97	110,64	10,64		
2013.	3	10,9	104,81	4,81	115,96	15,96		
2014.	4	11,4	104,59	4,59	121,28	21,28		
2015.	5	12,5	109,65	9,65	132,98	32,98		
2016.	6	13,5	108,00	8,00	143,62	43,62	Prognoza	
2017.	7	15,1	111,85	11,85	160,64	60,64	Lin	Eksp.
2018.	8						15,08	15,37
2019.	9						15,83	16,38
2020.	10						16,59	17,47
2021.	11						17,35	18,62
2022.	12						18,11	19,85
2023.	13						18,87	21,15
2024.	14						19,63	22,55
2025.	15						20,38	24,04
2026.	16						21,14	25,62
2027.	17						21,90	27,31
2028	18						22,66	29,11
2029.	19						23,42	31,03
2030.	20						24,18	33,08

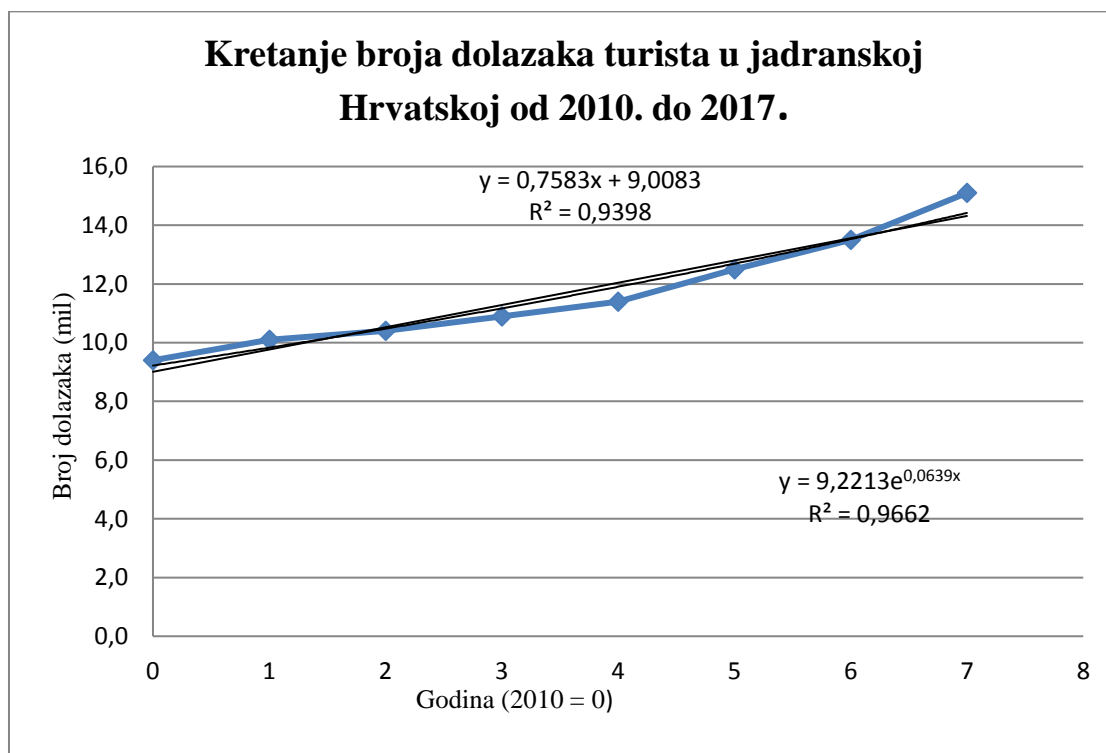
Izvor: obrada autora prema DZS

Tablica broj 6. prikazuje broj dolaska turista u jadransku Hrvatsku od 2010. do 2017. godine. U 2010. godini ostvareni broj dolazaka turista je 9,4 milijuna. U 2011. godini broj dolazaka se povećao za 7,45 %, a 2012. godina bilježi rast od 2,9 % u odnosu na prethodnu godinu. U

2013. i 2014. godini rast se kretao oko 4 % dok je u 2015. godini zabilježen rast od 9 % u odnosu na 2014. godinu. U 2016. godini broj dolazaka turista se povećao za 8 % , a 2017. za 11,8 % u odnosu na prethodnu godinu. Ukupan broj dolazaka turista u 2017. godini u jadranskoj Hrvatskoj iznosi 15,4 milijuna. Povećanje broja dolazaka turista u 2017. u odnosu na baznu 2010. godinu iznosi 60,6 %.

Na temelju linearnog i eksponencijalnog trend-modela prognozirani je broj dolazaka turista za razdoblje do 2030. godine. Na temelju koeficijenata determinacije (grafikon 3.) vidi se da je prognoza točnija na temelju eksponencijalnog trenda. Prema eksponencijalnom prognostičkom trend-modelu 2030. godine možemo očekivati 33,08 milijuna dolazaka. Zbog takvih očekivanja jadranska Hrvatska bi trebala više ulagati u razvoj prometnica i ostale infrastrukture koja je već sada postala preopterećena u periodu dolazaka turista (najveći broj dolazaka je ostvaren u glavnoj sezoni, tj. u srpnju i kolovozu).

Grafikon 3. Broj dolazaka turista u jadranskoj Hrvatskoj od 2010. do 2017. godine

Izvor: obrada autora prema DZS

Grafikon broj 2. prikazuje broj dolazaka turista u jadransku Hrvatsku od 2010. do 2017. godine. Trend vrijednost prema eksponencijalnom trend-modelu za ishodišnu 2010. godinu iznosi 9,2 milijuna dolazaka turista u jadransku Hrvatsku. U promatranom se razdoblju broj

dolazaka turista u jadransku Hrvatsku prosječno svake godine povećavao za 6,50 %. Na navedenom grafikonu krivulja je u konstantnoj fazi rasta. Pomoću verižnih indeksa vidimo da je rast najizraženiji i najveći 2016. na 2017. godinu sa 11,85 % dolazaka. Time vidimo da je Hrvatska atraktivna zemlja u koju turisti rado dolaze. Upravo radi toga Hrvatska treba ulagati u svaki segment i težiti njegovu razvoju kao npr. ulaganje u razvitak infrastrukture, popratne sadržaje, smještajne kapacitete, radnu snagu i ostalo.

Tablica 7. Broj noćenja turista u jadranskoj Hrvatskoj od 2010. do 2017. godine

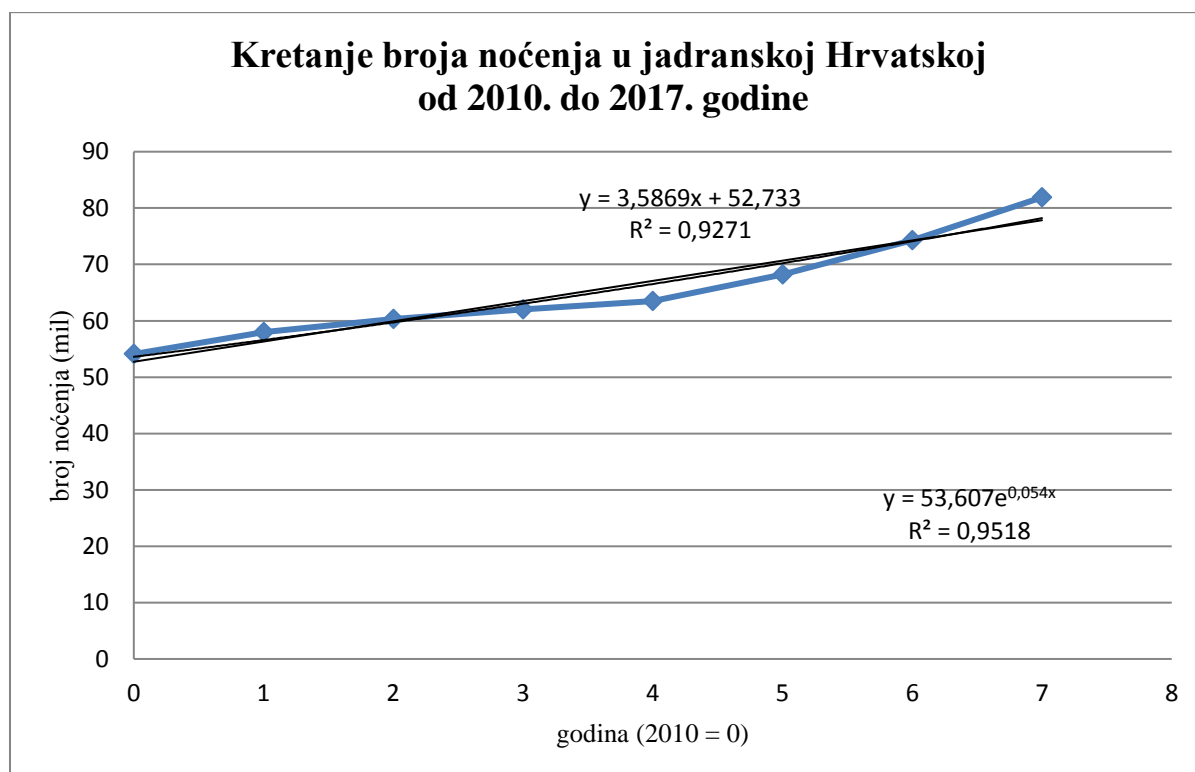
Godina	xt	Noćenja (milijuni)	Verižni indeksi	st	Bazni indeksi (2010=0)	st*		
2010.	0	54,1	-	-	100,00	0,00		
2011.	1	58	107,21	7,21	107,21	7,21		
2012.	2	60,3	103,97	3,97	111,46	11,46		
2013.	3	62	102,82	2,82	114,60	14,60		
2014.	4	63,5	102,42	2,42	117,38	17,38		
2015.	5	68,2	107,40	7,40	126,06	26,06		
2016.	6	74,3	108,94	8,94	137,34	37,34	Prognoza	
2017.	7	81,9	110,23	10,23	151,39	51,39	Lin.	Eksp.
2018.	8						81,43	82,56
2019.	9						85,02	87,14
2020.	10						88,60	91,97
2021.	11						92,19	97,07
2022.	12						95,78	102,46
2023.	13						99,36	108,14
2024.	14						102,95	114,14
2025.	15						106,54	120,47
2026.	16						110,12	127,15
2027.	17						113,71	134,20
2028.	18						117,30	141,64
2029.	19						120,88	149,50
2030.	20						124,47	157,79

Izvor: obrada autora prema DZS

Tablica broj 7. prikazuje broj noćenja turista u jadranskoj Hrvatskoj od 2010. do 2017. godine. U 2010. godini ostvareni broj noćenja je 54,1 milijuna, u 2011. godini broj noćenja turista iznosi 58 milijuna, što je povećanje od 7,2 % u odnosu na prethodnu godinu. U 2012. u odnosu na prethodnu godinu ostvareno je povećanje od 3,9 %. U 2013. godini broj noćenja se povećao za 2,8 %, u 2014. za 2,42 %, a 2015. godini za 7,40 %. U 2017. godini u odnosu na 2016. u jadranskoj Hrvatskoj je ostvareno 10,23 % više noćenja. Ukupan broj ostvarenih noćenja u 2017. godini iznosi 81,9 milijuna. Povećanje broja noćenja turista u 2017. u odnosu na 2010. godinu iznosi 51,39 %.

U navedenoj tablici prognozirani su brojevi dolazaka turista za razdoblje do 2030. godine na temelju linearnog i eksponencijalnog trend-modela. Prema eksponencijalnom prognostičkom trend-modelu 2030. godine možemo očekivati 157,79 milijuna noćenja. Takav broj je zadivljujući, ali i poziva na odgovornost da cijelo društvo primijeni odgovarajuću strategiju za RH. kao npr. ulaganje u smještajne kapacitete jer trenutačno stanje nije dovoljno za prihvatanje tolike količine gostiju.

Grafikon 4. Broj noćenja turista u jadranskoj Hrvatskoj od 2010. do 2017. godine

Izvor: obrada autora prema DZS

Grafikon broj 4. prikazuje broj noćenja turista u jadranskoj Hrvatskoj od 2010. do 2017. godine. Trend-vrijednost za ishodišnu 2010. godinu iznosi 53,6 milijuna noćenja turista u jadranskoj Hrvatskoj. U promatranom se razdoblju broj noćenja turista u jadranskoj Hrvatskoj prosječno svake godine povećavao za 5,55 %.

4.2 Kretanje broja dolazaka/noćenja turista u kontinentalnoj Hrvatskoj

Tablica 8. Broj dolazaka turista u kontinentalnoj Hrvatskoj od 2010. do 2017. godine

Godina	xt	Dolasci (milijuni)	Verižni indeksi	St	Bazni indeksi (2010=100)	st*		
2010.	0	1,19	-	-	100	0,00		
2011.	1	1,27	106,72	6,72	106,72	6,72		
2012.	2	1,34	105,51	5,51	112,61	12,61		
2013.	3	1,9	141,79	41,79	159,66	59,66		
2014.	4	1,63	85,79	-14,21	136,97	36,97		
2015.	5	1,83	112,27	12,27	153,78	53,78		
2016.	6	2,01	109,84	9,84	168,91	68,91	Prognoza	
2017.	7	2,29	113,93	13,93	192,44	92,44	Linearni	Eksp.
2018.	8						2,36	2,47
2019.	9						2,51	2,71
2020.	10						2,66	2,97
2021.	11						2,81	3,25
2022.	12						2,96	3,56
2023.	13						3,11	3,90
2024.	14						3,26	4,28
2025.	15						3,41	4,69
2026.	16						3,56	5,13
2027.	17						3,71	5,62
2028.	18						3,86	6,16
2029.	19						4,01	6,75
2030.	20						4,16	7,39

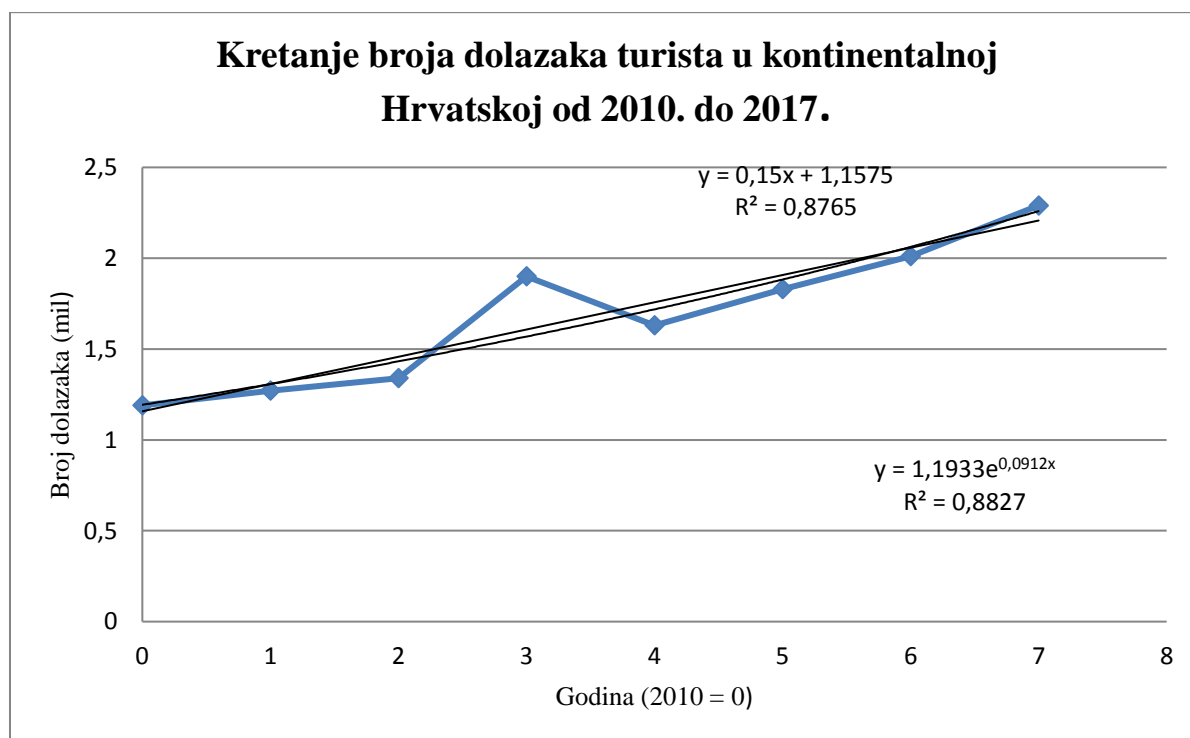
Izvor: obrada autora prema DZS

Tablica broj 8. prikazuje broj dolazaka turista u kontinentalnoj Hrvatskoj od 2010. godine do 2017. godine. U 2010. godini ostvareni broj dolazaka turista je 1,19 milijuna. U 2011. godini broj dolazaka se povećao za 6,72 %. Godina 2012. ima rast od 5,51 %, a 2013. godina bilježi rast za 41,79 % u odnosu na prethodnu godinu. U 2014. godini se bilježi pad od 14 % u

odnosu na prethodnu 2013. godinu. U 2015. broj dolazaka turista se povećao za 12 %, a u 2016. za 9,8% u odnosu na prethodnu godinu. U 2017. godini u odnosu na 2016. u kontinentalnoj Hrvatskoj je ostvareno 13,93 % više dolazaka. Ukupan broj ostvarenih dolazaka u 2017. iznosi 2,29 milijuna. Povećanje broja dolazaka u kontinentalnu Hrvatsku u 2017. u odnosu na baznu 2010. godinu iznosi 92,44 %.

Na temelju koeficijenta determinacije (grafikon 5.) vidi se da je prognoza točnija na temelju eksponencijalnog trenda (linearni trend: $R^2 = 0,8765$, eksponencijalni trend: $R^2 = 0,8827$). Prema eksponencijalnom prognostičkom trend-modelu u kontinentalnu Hrvatsku 2030. godine očekuje se 7,39 milijuna dolazaka turista. Iz tog broja vidimo da se turizam počeo razvijati u kontinentalnoj Hrvatskoj ali nedovoljno brzo u odnosu na postojeće planove i strategiju RH. Također valja spomenuti da se u kontinentalnoj Hrvatskoj treba ulagati u popratne sadržaje i specifične oblike turizma kako bismo zadržali gosta duže vrijeme i potaknuli ga da se ponovno vrati te privukli novi segment gostiju te očuvali okoliš za buduće generacije.

Grafikon 5. Broj dolazaka turista u kontinentalnoj Hrvatskoj od 2010. do 2017. godine

Izvor: obrada autora prema DZS

Grafikon broj 5. prikazuje kretanje broja dolazaka turista u kontinentalnoj Hrvatskoj od 2010. do 2017. godine. Trend-vrijednost za ishodišnu 2010. godinu iznosi 1,19 milijuna dolazaka turista u kontinentalnu Hrvatsku. U promatranom se razdoblju broj dolazaka turista prosječno svake godine povećavao za 09,55 %. Na prikazanom grafikonu krivulja se 2010. i 2011. godine nalazi u fazi rasta. U 2012. godini u odnosu na 2013. godinu uočava se nagli rast te 2013. na 2014. godinu nagli pad. Od 2014. do 2017. godine krivulja ima uzastopni rast bez velikih i naglih promjena.

Budući da je turizam na „staklenim nogama“ i na njega utječu razni čimbenici, može lako doći do promjene, tj. pada turizma kao što to vidimo iz prikazanog grafikona. Navedeni pad zabilježen je 2014. godine upravo zbog promjene više čimbenika. Razlozi tog pada leže u drugačijem rasporedu vjerskih blagdana koji su uslijedili u ožujku, također nepovoljni vremenski uvjeti koji su utjecali na tijek i realizaciju turističke sezone u Hrvatskoj tijekom ljeta, nepovoljno gospodarsko okruženje, rast turizma te godine u drugim turističkim zemljama kao što su SAD, Španjolska, Italija, Kina, Turska i ostale. Također jedan od čimbenika koji je utjecao na rast točnije pad za Hrvatsku u turizmu 2014. godine jesu sportska događanja (kao što je Svjetsko nogometno prvenstvo održano u Brazilu, Svjetsko prvenstvo u košarci održano u Španjolskoj) i dr.

Rast turizma u 2015. godini osim u Hrvatskoj bio je značajan gotovo svugdje u svijetu ali s drugačijim rezultatima u pojedinim destinacijama zbog neobično jakih oscilacija tečaja, pada cijena nafte i drugih roba koje su povećale raspoloživ dohodak za putovanja.

Tablica 9. Kretanje broja noćenja turista u kontinentalnoj Hrvatskoj od 2010. do 2017. godine.

Godina	xt	Noćenja (milijuni)	Verižni indeksi	st	Bazni indeks (2010=0)	st*	Prognoza	
2010.	0	2,21	-	-	100,00	0,00		
2011.	1	2,33	105,43	5,43	105,43	5,43		
2012.	2	2,43	104,29	4,29	109,95	9,95		
2013.	3	2,73	112,35	12,35	123,53	23,53		
2014.	4	2,94	107,69	7,69	133,03	33,03		
2015.	5	3,3	112,24	12,24	149,32	49,32		
2016.	6	3,7	112,12	12,12	167,42	67,42		
2017.	7	4,24	114,59	14,59	191,86	91,86	Lin	Eksp.
2018.	8						4,26	4,44
2019.	9						4,55	4,88
2020.	10						4,83	5,36
2021.	11						5,12	5,88
2022.	12						5,40	6,46
2023.	13						5,69	7,09
2024.	14						5,97	7,79
2025.	15						6,25	8,55
2026.	16						6,54	9,39
2027.	17						6,82	10,32
2028.	18						7,11	11,33
2029.	19						7,39	12,44
2030.	20						7,68	13,66

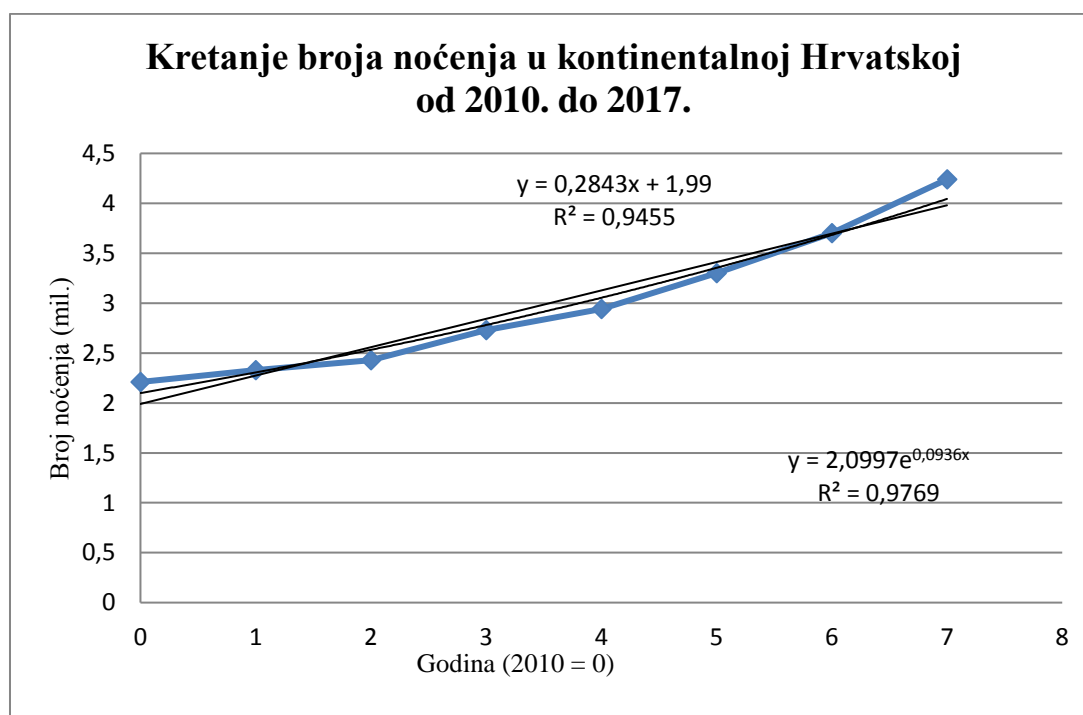
Izvor: obrada autora prema DZS

Prikazana tablica broj 9. odnosi se na kretanje broja noćenja turista u kontinentalnoj Hrvatskoj od 2010. godine do 2017. godine. U 2010. ostvareni broj noćenja je 2,21 milijuna. U 2011. godini broj noćenja turista se povećao za 5,43 % u odnosu na prethodnu godinu, dok se u 2012. povećao za 4,29 %. U 2013. godini broj noćenja je narastao za 12,35 %, a u 2014. godini za 7,69 % u odnosu na prethodnu godinu. U 2015. i 2016. godini rast noćenja se povećao oko 12 % u odnosu na prethodnu godinu. U 2017. godini u odnosu na 2016. godinu

bilježi se rast od 14,59 %. U 2017. godini u odnosu na baznu 2010. godinu broj noćenja turista u kontinentalnoj Hrvatskoj je narastao za 91,86 % te ukupan ostvareni broj noćenja turista iznosi 4,24 milijuna.

Na temelju linearnog i eksponencijalnog trend-modela prognozirani su brojevi dolazaka turista za razdoblje do 2030. godine. Prema eksponencijalnom prognostičkom trendu u kontinentalnoj Hrvatskoj u 2030. godini možemo očekivati 13,66 milijuna noćenja.

Grafikon 6. Kretanje broja noćenja turista u kontinentalnoj Hrvatskoj od 2010. do 2017. godine

Izvor: obrada autora prema DZS

Grafikon broj 6. prikazuje kretanje broja noćenja u kontinentalnoj Hrvatskoj od 2010. godine do 2017. godine. Trend vrijednosti za ishodišnu 2010. godinu iznosi 2,1 milijuna noćenja turista u kontinentalnoj Hrvatskoj. U promatranom se razdoblju broj noćenja turista u kontinentalnoj Hrvatskoj prosječno svake godine povećavao za 09,99 %. Krivulja u grafikonu broj 6. prve se dvije godine nalazi u laganoj fazi rasta, dok 2014. godine krivulja počinje imati nagliju fazu rasta te se održava takvom sve do 2017. godine.

4.2.1 Kretanje broja dolazaka/noćenja u Gradu Zagrebu

Tablica 10. Broj dolazaka turista u Grad Zagreb

Godina	xt	Dolasci	Verižni indeksi	st	Bazni indeksi (2010=0)	st*		
2010.	0	666.106	-	-	100	0		
2011.	1	730.945	109,73	9,73	109,73	9,73		
2012.	2	767.366	104,98	4,98	115,20	15,20		
2013.	3	876.604	114,24	14,24	131,60	31,60		
2014.	4	967.902	110,41	10,41	145,31	45,31		
2015.	5	1.077.778	111,35	11,35	161,80	61,80		
2016.	6	1.152.598	106,94	6,94	173,04	73,04	Prognoza	
2017.	7	1.286.087	111,58	11,58	193,08	93,08	Lin	Eksp.
2018.	8						1.340.888	1.409.972
2019.	9						1.429.824	1.550.871
2020.	10						1.518.761	1.705.849
2021.	11						1.607.697	1.876.315
2022.	12						1.696.634	2.063.815
2023.	13						1.785.570	2.270.052
2024.	14						1.874.507	2.496.898
2025.	15						1.963.443	2.746.413
2026.	16						2.052.380	3.020.862
2027.	17						2.141.316	3.322.736
2028.	18						2.230.253	3.654.777
2029.	19						2.319.189	4.019.999
2030.	20						2.408.126	4.421.717

Izvor: obrada autora prema DZS

Tablica broj 10. prikazuje broj dolazaka turista u Grad Zagreb od 2010. godine do 2017. godine. Ostvareni broj dolazaka turista u Grad Zagreb 2010. godine iznosi 666.106 dolazaka. U 2011. godini zabilježen je rast od 9,73 %, u 2012. godini za 4,98 %, u 2013. godini za 14,24 %, u 2014. godini za 10,41 %, u 2016. godini za 6,94 % i u 2017. godini za 11,58 % u odnosu na godine koje su im prethodile. U 2017. godini u odnosu na baznu 2010. godinu

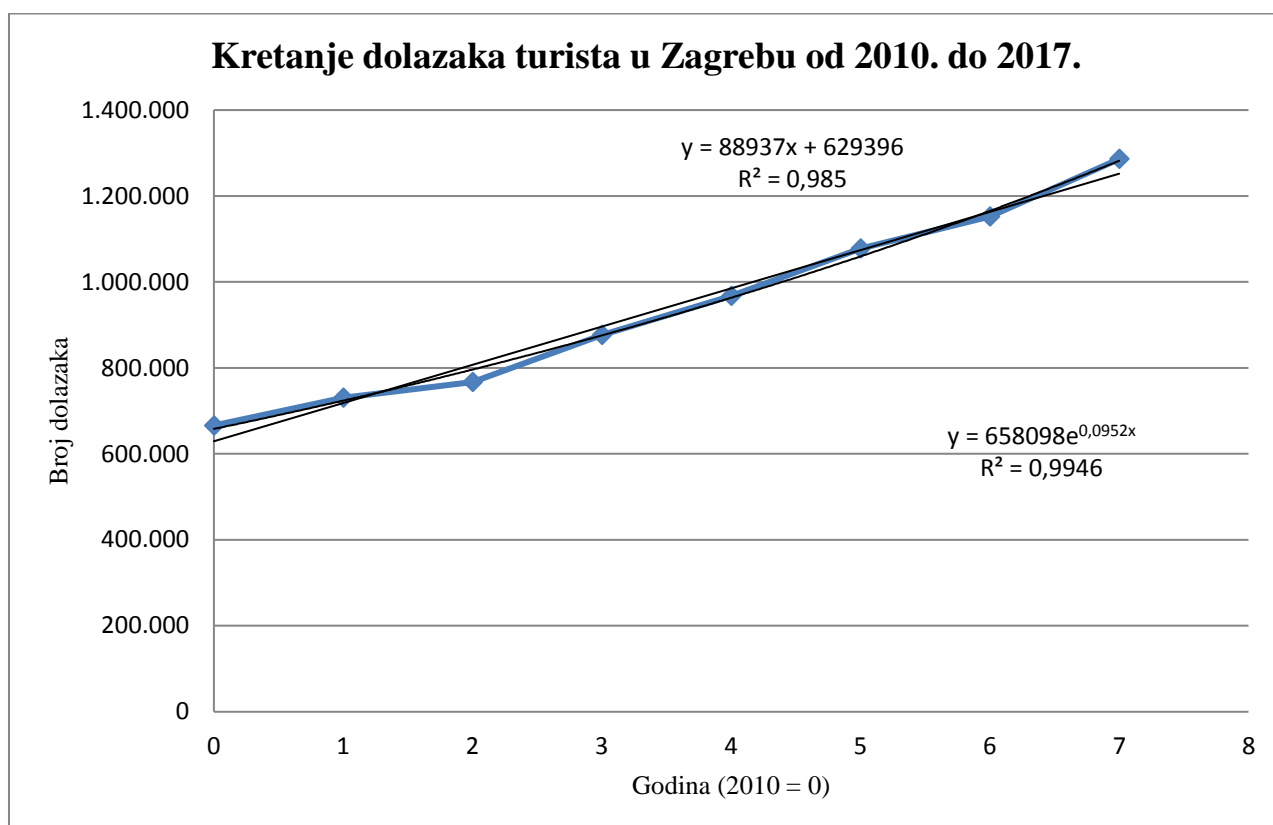
zabilježen je rast od 93,08 %. Ostvareni broj u Grad Zagreb 2017. godine iznosi 1.286.087 dolazaka turista.

U navedenoj tablici također je prognoziran linearni i eksponencijalni trend-model za razdoblje do 2030. godine. Prema eksponencijalnom prognostičkom trend-modelu 2030. godine u Grad Zagreb možemo očekivati 4.421.717. dolazaka.

Za Grad Zagreb je važno napomenuti da će krajem prosinca 2019. godine preuzeti predsjedanje Europske unije i time se očekuje dolazak velikog broja dužnosnika. Hrvatsko predsjedanje Vijećem EU 2020. bit će vidljiv pokazatelj našeg doprinosa u EU-u. S obzirom na to da će se održavati konferencije na visokoj razini s temama iz područja gospodarstva, turizma, znanosti i ostalo, koje su bitne ne samo za razvoj i budućnost Republike Hrvatske nego i Europske unije. Između ostalog, valja reći i da se u zemlji predsjedateljici organiziraju i neformalni sastanci svih formacija Vijeća EU-a, pritom će se održati više od 1.000 sastanaka u Bruxellesu i Hrvatskoj te brojni kulturni događaji u zemlji i inozemstvu. Ostvarit će se velik broj noćenja u Hrvatskoj na što upućuju iskustva dosadašnjih predsjedanja, koji su imali više desetaka tisuća noćenja te namjeravaju iskoristiti neke od programa Europske prijestolnice kulture (EPK) i kreirati zajedničke programe te dodatno promovirati Rijeku.

Također predsjedanje Republike Hrvatske Vijećem Europske unije, od 1. siječnja do 30. lipnja 2020., od posebnog je značenja za pozicioniranje Hrvatske unutar EU, ali i na globalnoj razini. Ujedno, to je predsjedanje velika prilika za promociju hrvatskih političkih i gospodarskih interesa.

Grafikon 7. Broj dolazaka turista u Grad Zagreb od 2010. do 2017. godine

Izvor: obrada autora prema DZS

Navedeni grafikon prikazuje kretanje broja dolazaka turista u Zagrebu od 2010. do 2017. godine. U promatranom se razdoblju broj dolazaka turista u Zagreb prosječno svake godine povećavao za 09,99 %. Iz prikazanog grafikona krivulja je u fazi rasta i ima uzastopan nagli rast počevši od 2012. godine pa sve do 2017. godine. Najveći porast broja dolazaka turista u grad Zagreb je ostvaren sa 2016. godine na 2017. godinu. Kao što se vidi iz grafičkog prikaza koeficijent determinacije (R^2) iznosi 0,9946, što znači da je 99,46 % periodičnih promjena dolazaka turista u Zagreb od 2010. do 2017. godine objašnjena eksponencijalnim trend-modelom. Tako visoka vrijednost koeficijenta determinacije upućuje na visoku reprezentativnost modela, a samim tim i veliku preciznost prognoziranih vrijednosti.

Tablica 11. Broj noćenja turista u Gradu Zagrebu od 2010. do 2017. godine

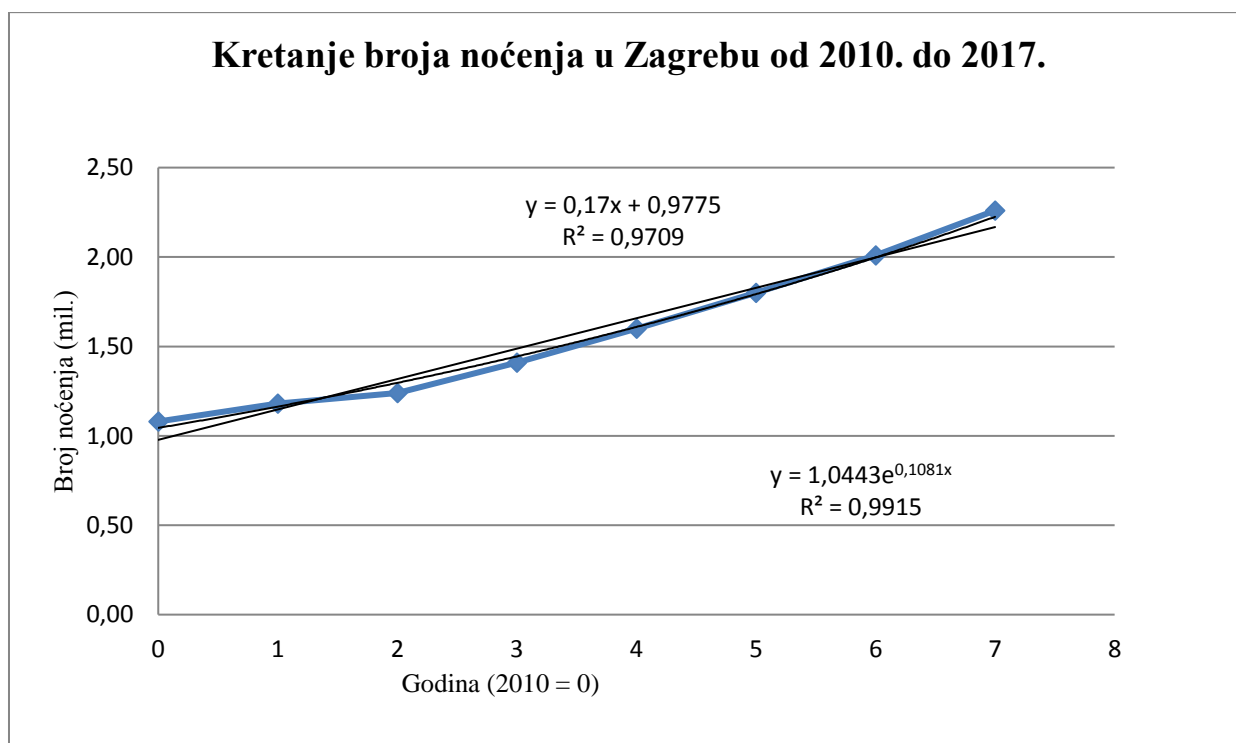
Godina	xt	Noćenja (milijuni)	Verižni indeksi	st	Bazni indeksi (2010=0)	st*	Prognoza	
2010.	0	1,08	-	-	100,00	0,00		
2011.	1	1,18	109,26	9,26	109,26	9,26		
2012.	2	1,24	105,08	5,08	114,81	14,81		
2013.	3	1,41	113,71	13,71	130,56	30,56		
2014.	4	1,60	113,48	13,48	148,15	48,15		
2015.	5	1,80	112,50	12,50	166,67	66,67		
2016.	6	2,01	111,67	11,67	186,11	86,11		
2017.	7	2,26	112,44	12,44	209,26	109,26	Lin.	Eksp.
2018.	8						2,34	2,48
2019.	9						2,51	2,76
2020.	10						2,68	3,08
2021.	11						2,85	3,43
2022.	12						3,02	3,82
2023.	13						3,19	4,25
2024.	14						3,36	4,74
2025.	15						3,53	5,28
2026.	16						3,70	5,88
2027.	17						3,87	6,56
2028.	18						4,04	7,30
2029.	19						4,21	8,14
2030.	20						4,38	9,06

Izvor: obrada autora prema DZS

Tablica broj 11. prikazuje broj noćenja turista u Grad Zagreb od 2010. godine do 2017. godine. Ostvareni broj noćenja turista u Gradu Zagrebu 2010. godine iznosi 1,8 milijuna. U odnosu na prethodnu godinu zabilježen je rast; u 2013. za 13,71 %, 2014. za 13,48 %, 2015. za 12,50 %, 2016. za 11,67 % i 2017. godine za 12,44 % noćenja. U 2016. godini u odnosu na baznu 2010. godinu zabilježen je rast od 86,11 % noćenja. Ostvareni broj noćenja turista u Gradu Zagrebu 2017. godine iznosi 2,6 milijuna. Iz prikazanog grafikona (8.) vidimo da posljednjih godina Grad Zagreb ima rast i da se počeo razvijati u pozitivnom smjeru.

Također kao i u sljedećim tablicama, na temelju linearnog i eksponencijalnog trend-modela prognozirani su brojevi dolazaka turista za razdoblje do 2030. godine. Na temelju koeficijenta determinacije (grafikon 8.) vidi se da je prognoza točnija na temelju eksponencijalnog trenda. Prema eksponencijalnom prognostičkom trend-modelu za Grad Zagreb 2030. godine očekuje se 9,06 milijuna noćenja turista.

Grafikon 8. Broj noćenja turista u Gradu Zagrebu u od 2010. do 2017. godine

Izvor; obrada autora prema DZS

Navedeni grafikon br. 8. prikazuje kretanje broja noćenja turista u Zagrebu od 2010. do 2017. godine. Trend vrijednost za ishodišnu 2010. godinu iznosi 1,04 milijuna noćenja turista u Gradu Zagrebu. U promatranom se razdoblju broj noćenja turista u Grad Zagreb prosječno svake godine povećavao za 1,12 %. Iz prikazanog grafikona krivulja je u fazi rasta i ima uzastopan nagli rast počevši od 2012. godine pa sve do 2017. godine. Najveći porast broja noćenja turista u Gradu Zagrebu je ostvaren 2013. i 2014. godine.

4.3. Usporedba kontinentalne i jadranske Hrvatske

Tablica 12. Broj dolazaka turista u kontinentalnu i Jadransku Hrvatsku od 2010. do 2017. godine

Godina	xt	Kontinentalna Hrvatska	Jadranska Hrvatska	Verižni indeks (kontinentalna Hrvatska)	Verižni indeks (jadranska Hrvatska)
2010.	0	1.195.139	9.408.977	-	-
2011.	1	1.277.053	10.178.624	106,85	108,18
2012.	2	1.340.736	10.494.424	104,99	103,10
2013.	3	1.904.747	10.936.729	142,07	104,21
2014.	4	1.634.200	11.494.216	85,80	105,10
2015.	5	1.834.418	12.508.905	112,25	108,83
2016.	6	2.008.386	13.585.771	109,48	108,61
2017.	7	2.294.482	15.136.098	114,25	111,41

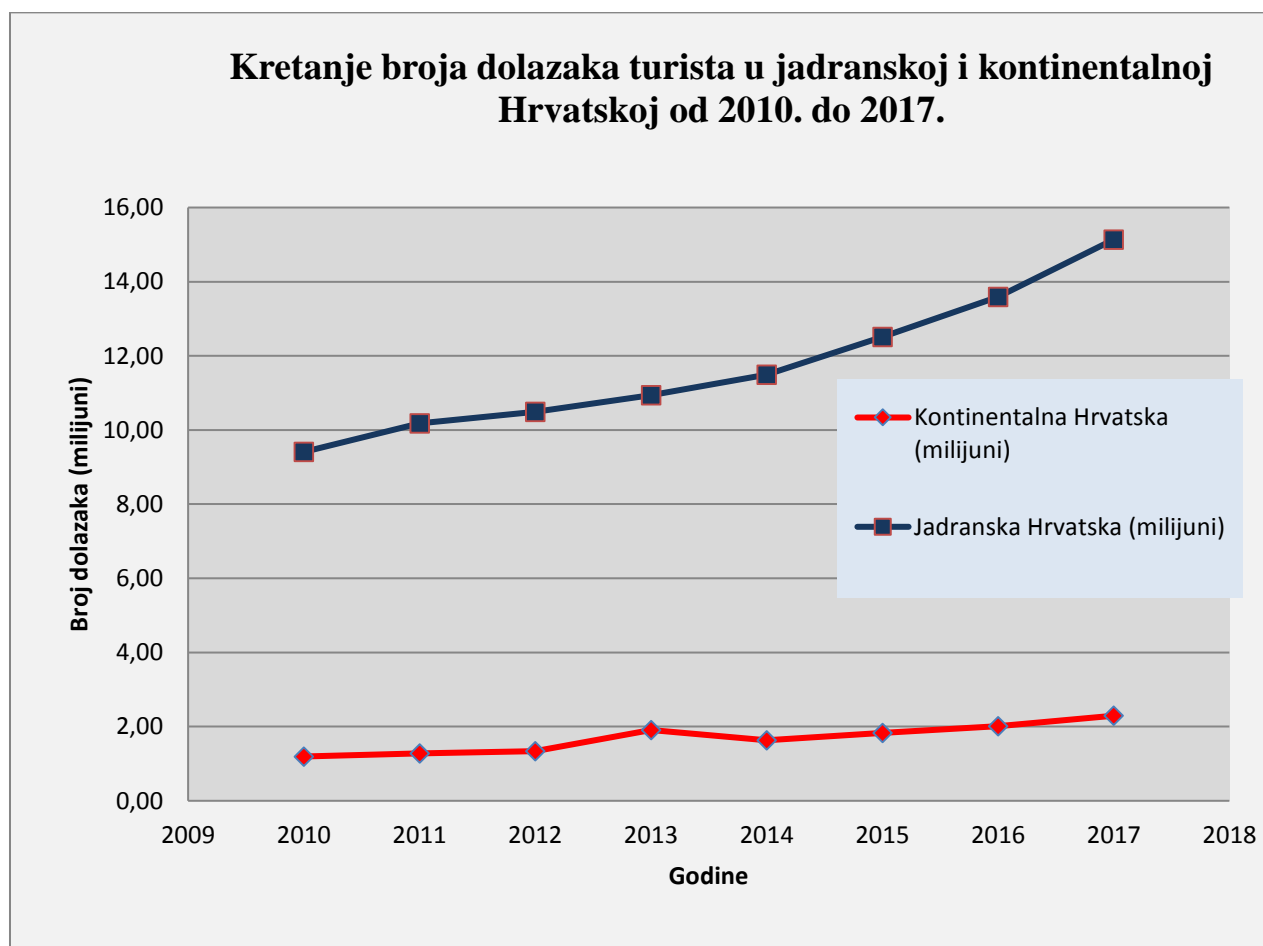
Izvor: obrada autora prema DZS

Prikazana tablica odnosi se na broj dolazaka turista u kontinentalnu i jadransku Hrvatsku od 2010. do 2017. godine. U kontinentalnoj Hrvatskoj u 2010. godini ostvareno je 1,19 milijuna dolazaka turista dok je iste te godine u jadranskoj Hrvatskoj ostvareno 9,40 milijuna dolazaka, što je za 8,21 milijuna više ostvarenih dolazaka. U 2013. godini u kontinentalnoj Hrvatskoj u odnosu na prethodnu godinu ostvareno je 42,07 % više dolazaka dok je u jadranskoj Hrvatskoj te godine zabilježen rast od 4,99 %. U kontinentalnoj Hrvatskoj 2014. godine je zabilježen pad od 14,2 %, a u jadranskoj Hrvatskoj rast od 5,10 %. U 2015. godini u odnosu na prethodnu zabilježen je rast od 12,25 % u kontinentalnoj Hrvatskoj, a 8,83 % u jadranskoj Hrvatskoj. U 2017. godini broj dolazaka turista u kontinentalnu Hrvatsku u odnosu na prethodnu godinu i iznosi 14,25 %, a u jadranskoj Hrvatskoj je to 11,41 % te je tada ostvaren najveći rast u odnosu na ostale godine.

U navedenoj tablici na temelju verižnih indeksa izračunata je prosječna godišnja stopa promjene. Ukupni se broj dolazaka turista u kontinentalnu Hrvatsku od 2010. do 2017. godine u prosjeku svake godine povećavao za 9,77 %. U jadranskoj Hrvatskoj ukupni se broj dolazaka turista u jednakom razdoblju svake godine u prosjeku povećavao za 7,03 %. Na temelju tih podataka zaključujemo da kontinentalna Hrvatska bez obzira na manji broj ostvarenih dolazaka zapravo ima veći porast u odnosu na jadransku Hrvatsku. Za to je

zaslužan razvoj kontinentalne Hrvatske točnije razvoj glavnog Grada Zagreba koji ima velik doprinos u samom povećanju dolazaka. Posljednjih godina Grad Zagreb se počeo sve više razvijati te obogaćivati svoju ponudu te je tako osmišljen Advent u Zagrebu koji tijekom zime privlači turiste. Valja spomenuti da nas svake godine sve više posjećuju turisti iz Azije (Južna Koreja, Japan, Kina). Time se otvorilo tržište i segment dolazaka stranih gostiju i dalo nam ponudu za bolji razvitak turizma, unaprjeđenje i diverzificiranje ponude koju bismo ponudili tom segmentu gostiju radi zadovoljenja njihovih želja i potreba.

Grafikon 9. Broj dolazaka turista u jadranskoj i kontinentalnoj Hrvatskoj od 2010. do 2017. godine

Izvor: obrada autora prema DZS

Prikazani grafikoni odnose se na broj dolazaka turista u jadransku i kontinentalnu Hrvatsku od 2010. do 2017. godine. Iz grafikona vidimo promet turizma kroz dvije krivulje, gornja krivulja prikazuje rast dolazaka turista u jadranskoj Hrvatskoj, dok donja krivulja prikazuje rast dolazaka turista u kontinentalnoj Hrvatskoj. Usporedimo li ove dvije krivulje vidjet ćemo razliku u porastu dolazaka turista. Naime, donja krivulja se nalazi većinu vremena u fazi

rasta s time da se ističe porast sa 2012. godine na 2013. Pad se dogodio sa 2013. na 2014. godinu, i od tada se broj dolazaka turista svake godine polako povećavao. Navedeni pad koji se dogodio 2014. godine ima više čimbenika te se može protumačiti na razne načine. Razlog pada jesu prije spomenuta sportska događanja, drugačiji raspored vjerskih blagdana, vremenske neprilike i drugo. Osim te promjene ne bilježi se nikakvo veće odstupanje rasta ili pada dolazaka turista u kontinentalnoj Hrvatskoj.

Na gornjoj krivulji vidimo razliku u porastu dolazaka turista u odnosu na donju. Jadranska Hrvatska u samim dolascima turista ima veći porast nego što to ima kontinentalna Hrvatska ali kontinentalna Hrvatska ima veću prosječnu godišnju stopu rasta (9,77 %) nego što to ima jadranska Hrvatska (7,03 %).

4. ZAKLJUČAK

Ovaj rad se bavio prikazom turizma u Republici Hrvatskoj kao i dolascima i noćenjima turista u jadranskoj i kontinentalnoj Hrvatskoj. Turizam u RH je jedna od najvažnijih gospodarskih grana te njegov udio u BDP-u iznosi znatnih 19,6 % u 2017. godini. Pad turizma u RH 2008. i 2009. godine povezan je s financijskom krizom te 2010. godine turizam opet počinje rasti. U fazi rasta je sve do 2017. godine. Pad turizma 2014. godine u kontinentalnoj Hrvatskoj povezan je s raznim čimbenicima. Na neke se može utjecati, a na neke ne – kao npr. na vremenske nepogode čovjek ne može utjecati kao ni na ratna zbivanja ili neku veću silu. Također navedeni pad se dogodio zbog vremenskih nepogoda, drugačijeg rasporeda vjerskih blagdana, sportskih događanja te nepovoljnoga gospodarskog okruženja koje je u uskoj vezi s turizmom. S obzirom na to da se gost želi osjećati ugodno i sigurno tijekom svog boravka u nekoj destinaciji, treba se obratiti pozornost na segment sigurnosti i zaštite.

Možemo reći da Hrvatska živi od turizma. Primarni motivi dolaska gostiju u našu zemlju jesu sunce i more, međutim samo s tim proizvodima Hrvatska ne može napredovati u daljnjem razvoju i rastu turizma. Hrvatska ima značajan rast turističkog prometa ali se Hrvatski turizam u globalu i dalje oslanja na model sunca i mora, bez raznolike ponude koja bi bilježila značajniji prihod, bilo u smještajnom segmentu bilo kad je riječ o dodatnim i popratnim sadržajima. Prevladava privatni smještaj uz znatno sporiji rast broja hotela, sezonalnost je i dalje visoka, što se odražava i na cijene i na gospodarsku aktivnost vezanih djelatnosti. Zbog toga gosti u Hrvatskoj troše manje nego kod konkurenata, a takav model razvoja dugoročno nije održiv i pojačava rizik od masovnog turizma i zagađenosti. Iako i danas u Hrvatskoj prevladava masovni turizam, treba se težiti razvitku održivog razvoja turizma te unaprjeđivati usluge i ponude bez dodatnog zagađenja i onečišćenja prostora. Raznovrsna priroda koja čini resurse hrvatskog turizma je vrlo bogata i na temelju toga treba stvarati selektivne (specifične) oblike turizma. Uz takav oblik turizma može se smanjiti sezonalnost koja prevladava u jadranskoj Hrvatskoj i ponuditi novije usluge i ponude kako bi privukli gosta izvan sezone te zadovoljili njegove želje i potrebe da ne bi došlo do zasićenosti. Ondje je, naime, općeprihvaćena podjela svih godišnjih aktivnosti na one „u sezoni“ i „izvan sezone“. Ljetna turistička sezona, koja uglavnom traje od početka lipnja do kraja rujna, glavni je pokretač razvoja tog turistički najaktivnijega područja. U skladu s tim uglavnom na jadranskoj obali raspoređeni su i smještajni kapaciteti u koje se ulaže i izgrađuju novi s tim da se u njih treba i

dalje ulagati. Upravo iz tog razloga jadranska Hrvatska ima daleko veći promet u turizmu od kontinentalne Hrvatske ali kontinentalna Hrvatska ima veću godišnju stopu promjene (9,77%) od jadranske Hrvatske (7,03 %).

Kontinentalna Hrvatska s druge strane ima veliki potencijal za razvoj i razvitak turizma. Daljnjim ulaganjem u infrastrukturu, nove vrste i oblike turizma, kontinentalna Hrvatska kao i jadranska imaju priliku doći do većeg broja posjetitelja te samim time i do porasta u dolascima i prihodima i većoj iskorištenosti kapaciteta koje nude. Ono što nedostaje je dodatan popratni sadržaj, smanjenje uvoza i povećanje izvoza (hrana, piće, radna snaga), veća iskorištenost kapaciteta te bogatija ponuda koje će Hrvatsku učiniti privlačnom i za vrijeme drugih godišnjih doba, gdje bi se mogao prekinuti negativan trend sezonalnosti. Time bi se moglo utjecati na povećani razvoj turizma u kontinentalnoj Hrvatskoj.

Također, bitno je spomenuti da Grad Zagreb ima 50 % udjela u ostvarenim dolascima i noćenjima turista u kontinentalnoj Hrvatskoj. Zagreb se posljednjih godina u turističkom smislu počeo dobro razvijati i radi toga kontinentalna Hrvatska ima veću godišnju stopu promjene, tj. rasta. Mišljenja sam da Advent u Zagrebu ima veliku ulogu u broju posjetitelja turista. Za Advent možemo reći da je dobar proizvod koji promovira Zagreb, ali i cijelu Hrvatsku te je čini prepoznatljivom na inozemnom tržištu. Uz Advent valja spomenuti da nas svake godine sve više posjećuju turisti iz Azije (Južna Koreja, Japan, Kina) koji uvelike utječu na razvoj novih usluga koje ćemo ponuditi tom segmentu gostiju. S obzirom na to da će krajem 2019. godine Grad Zagreb preuzeti predsjedanje Europske unije, očekuje se dolazak velikog broja dužnosnika. Time će se ostvarivati dodatni promet noćenja te stvarati prihodi.

Ponajviše se treba ulagati u strategije razvoja i izgradnju Hrvatske kao prepoznatljive turističke destinacije.

6. LITERATURA

Knjige:

1. Boris Vukonić, Ksenija Keča: Turizam i razvoj“ ,Mikrorad ,2001.
2. Cooper, C., Fletcher, J., Gilbert, D. et al., Tourism – Principles and practice. Harlow, Longman, 1998.
3. Čavlek, Bartoluci, Prebežac, Kesar i suradnici: Turizam ekonomske osnove i organizacijski sustav , Školska knjiga, 2011.
4. Freyer, W. Tourismus – Einführung in die Fremdenverkehrsoekonomie , Oldenbourg Verlag, München, Wien,1998.
5. Goeldner, C. R., Brent Ritchie, J. R., Tourism, John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey, 2003.

Internetski izvori :

1. World Tourism Organization (Svjetska turistička organizacija) <http://cf.cdn.unwto.org/sites/all/files/docpdf/glossaryenrev.pdf> pristupljeno 8. siječnja 2019.
2. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske <http://www.dzs.hr> pristupljeno 10. siječnja 2019.
3. Hrvatska enciklopedija <http://www.enciklopedija.hr/> pristupljeno 8. siječnja 2019.
4. Članak Hrvatska.eu <http://croatia.eu/article.php?id=34&lang=1> pristupljeno 9. siječnja 2019.
5. Institut za turizam <http://www.iztztg.hr> pristupljeno 9. siječnja 2019.
6. Croatia.hr <https://croatia.hr/en-GB> pristupljeno 9. siječnja 2019.

7.POPIS TABLICA

Tablica 1. Broj dolazaka turista u Republici Hrvatskoj u 2016. i 2017. godini.....	12
Tablica 2 . Broj noćenja turista u Republici Hrvatskoj u 2016. i 2017. godini.....	12
Tablica 3. Broj dolazaka turista u Republici Hrvatskoj od 2008. do 2017. godine	13
Tablica 4. Broj dolazaka turista u Republici Hrvatskoj prema jadranskim županijama 2016. i 2017. godina	15
Tablica 5. Broj dolazaka turista 2017. godine u kontinentalnoj Hrvatskoj.....	17
Tablica 6. Broj dolazaka u jadranskoj Hrvatskoj od 2010. do 2017.	19
Tablica 7. Broj noćenja turista u jadranskoj Hrvatskoj od 2010. do 2017. godine	21
Tablica 8. Broj dolazaka turista u kontinentalnoj Hrvatskoj od 2010. do 2017. godine.....	24
Tablica 9. Kretanje broja noćenja turista u kontinentalnoj Hrvatskoj od 2010. do 2017. godine	27
Tablica 10. Broj dolazaka turista u Grad Zagreb	29
Tablica 11. Broj noćenja turista u Gradu Zagrebu od 2010. do 2017. godine	32
Tablica 13. Broj dolazaka turista u kontinentalnoj i jadranskoj Hrvatskoj od 2010. do 2017. godine	34

8. POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Broj dolazaka turista u Republiku Hrvatsku od 2008. do 2017. godine	14
Grafikon 2. Broj dolazaka turista 2016. i 2017. godine u jadranskoj Hrvatskoj.....	16
Grafikon 3. Broj dolazaka turista u jadranskoj Hrvatskoj od 2010. do 2017. godine.....	20
Grafikon 4. Broj noćenja turista u jadranskoj Hrvatskoj od 2010. do 2017. godine.....	22
Grafikon 5. Broj dolazaka turista u kontinentalnoj Hrvatskoj od 2010. do 2017. godine	25
Grafikon 6. Kretanje broja noćenja turista u kontinentalnoj Hrvatskoj od 2010. do 2017. godine	28
Grafikon 7. Broj dolazaka turista u Grad Zagreb od 2010. do 2017.godine	31
Grafikon 8. Broj noćenja turista u Grad Zagreb od 2010. do 2017. godine.....	33
Grafikon 9. Broj dolazaka turista u jadranskoj i kontinentalnoj Hrvatskoj od 2010. do 2017. godine	35

9. POPIS SLIKA

Slika 1.....	6
--------------	---